

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ ТА ПРАВА»

вул. Шевченка 27, оф. 36, м. Полтава 36039, тел.: (067) 401-93-74.
www.institutefl.org/nadra.htm, ел. пошта: institute_fl@institutefl.org, ЄДРПОУ: 38803442

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ, ЩО ВИНИКЛИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНИ ДО 18 ЖОВТНЯ 2018-ГО РОКУ (ЯКИМ ЧИНОМ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПОКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ (ПСО) НА НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ” В РОЗРІЗІ КАТЕГОРІЙ СПОЖИВАЧІВ, ЯКІ ПІДПАДАЮТЬ ПІД ДІЮ ПСО)¹

Відповідно до пункту 3 частини 1 статті 5 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення”, Кабінет Міністрів України “визначає перелік товарів, державні регульовані ціни на які затверджуються відповідними органами виконавчої влади, якщо інше не визначено законом”. Ця ж стаття Закону України визначила, що “Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання цін, визначає повноваження органів виконавчої влади щодо формування, встановлення та застосування цін, якщо інше не визначено законом або міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України”. Стаття 10 зазначеного Закону України визначила два види цін, які під час провадження господарської діяльності використовують суб'єкти господарювання:

- 1) вільні ціни (стаття 11),
- 2) державні регульовані ціни (відповідно до статті 12, запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що виробляються суб'єктами, які займають монопольне (домінуюче) становище на ринку).

Абзаци частини першої статті 13 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення” визначили, що “державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень шляхом:

- “1) установа об'язкових для застосування суб'єктами господарювання:
- фіксованих цін;
 - граничних цін;
 - граничних рівнів торговельної надбавки (націнки) та постачальницько-збутової надбавки² (постачальницької винагороди);
 - граничних нормативів рентабельності;
 - розміру постачальницької винагороди;
 - розміру доплат, знижок (знижувальних коефіцієнтів);

¹ Відповідно до статті 11 Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VIII “Про ринок природного газу”, “з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства”. ПАТ “Укргазвидобування” та “Чорноморнафтогаз” продає видобутий природний газ НАК “Нафтогаз України”, а НАК “Нафтогаз України” зобов'язаний виконувати покладені на нього спеціальні обов'язки з забезпечення продажу газу регіональним постачальникам газу, релігійним організаціям та підприємствам ТКЕ, які обслуговують домогосподарства та релігійні організації.

² НАК “Нафтогаз України” не має права. Компанія не має права відмовити облгаззбуту, незважаючи на борги за раніше наданий йому газ. Облгаззбути є монопольними посередниками, що працюють на пільгових умовах у сегменті постачання газу населенню. Облгаззбути та не беруть на себе жодних фінансових ризиків, тому що вони не зобов'язані оплачувати газ за передплатою, також як і сплачувати фінансові санкції при невчасній післяплаті.

2) запровадження процедури декларування зміни ціни та/або реєстрації ціни”.

Пункти 1-7 частини першої статті 4 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення” визначили, що “державна цінова політика є складовою частиною державної економічної та соціальної політики і спрямована на забезпечення:

- 1) розвитку національної економіки та підприємницької діяльності;
- 2) протидії зловживанню монопольним (домінуючим) становищем у сфері ціноутворення;
- 3) розширення сфери застосування вільних цін;
- 4) збалансованості ринку товарів та підвищення їх якості;
- 5) соціальних гарантій населенню в разі зростання цін;
- 6) необхідних економічних гарантій для виробників;
- 7) орієнтації цін внутрішнього ринку товарів на рівень цін світового ринку”.

Газовий сегмент вертикально інтегрованої вуглеводневої галузі протягом останніх років був джерелом найбільших криз як в економіці, так і у політиці.

У спрощеному вигляді в розрізі ланцюгів доданої вартості за 3 квартали 2018-го року економіка природного газу виглядає таким чином:

Джерело: ПАТ “Укртрансгаз”.

Відповідно до Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VIII “Про ринок природного газу”, на оптовому і роздрібному ринках³ природного газу з 1 жовтня 2015 року розпочав дію **принцип вільного ціноутворення і свободи вибору джерел надходження природного газу**, окрім випадків, коли Кабінетом Міністрів України покладено **спеціальні обов’язки на суб’єктів ринку природного газу**, які почали покладатись з 1 жовтня 2015 року. Іншим нормативно-правовим актом, що регулює роздрібний ринок, став Закон України від 08.07.10 № 2467-VI “Про засади функціонування ринку природного газу”. Повноваження органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін

³ Сегмент постачання газу побутовим споживачам (населенню) залишається нелібералізованим та неконкурентним.

(тарифів) визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р. № 1548. Відповідно до абзацу 2 пункту 8 цієї Постанови КМУ, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, регулює тарифи на електроенергію, що відпускається населенню для побутових потреб, та встановлює:

граничні рівні цін на природний газ для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів, а також граничні рівні цін на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання за погодженням з Мінекономрозвитку,

роздрібні ціни на природний газ для потреб населення,

тарифи на транспортування магістральними трубопроводами газу природного, нафти, нафтопродуктів, аміаку та етиленових речовин, що поставляються споживачам України,

тарифи на закачування, зберігання та відбір природного газу,

тарифи на розподіл природного газу та його постачання.

за погодженням з Мінекономрозвитку та Мінфіном граничні рівні цін на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, у тому числі блочних (модульних) котелень, установлених на дахові та прибудованих (виходячи з обсягу природного газу, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, за умови ведення такими суб'єктами окремого приладового та бухгалтерського обліку тепла і гарячої води.

З урахуванням того, що Україна є енергозалежною державою з постійно зростаючим дефіцитом як у секторі первинних енергоресурсів (вуглеводнів - природного газу, сирої нафти, газового конденсату, ізотопу Уран-235, збагаченого з 0,7% маси природного урану до 4-4,5% та вугілля), так і у секторі вторинних енергоресурсів – продуктів переробки природного газу, сирої нафти та газового конденсату (скрапленого газу, бензину та дизелю) проблема визначення та врахування суспільного інтересу стала однією з ключових для населення України, так і для територіальних громад, де проводиться видобування.

ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНОМУ ГАЗУ ЯК ПРОДУКТУ.

Відповідно до інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46, “1.2. Природний горючий газ (далі - газ) - природна суміш вуглеводневих та неуглеводневих сполук і елементів, які перебувають в пластових умовах у різних фазах (газоподібній, рідкій, твердій) або розчиненими в нафті чи воді, а в стандартних умовах - тільки в газоподібній фазі. Основними компонентами газу в стандартних умовах є метан (CH₄) і його гомологи: - етан (C₂H₆), - пропан (C₃H₈), - бутан (C₄H₁₀). Газ часто містить: сірководень, гелій (He), вуглекислий газ (CO₂), азот (N), інертні гази, іноді ртуть (Me)”⁴.

Гази нафтові також класифікуються у Митному тарифі України.

Таблиця. Класифікація продукту за УКТ ЗЕД

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
	Гази нафтові та інші вуглеводні в газоподібному стані:					
	- скраплені (зріджені):					
2711 11 00 00	- - газ природний		0	0	тис. м ³	CH ₄
	- - пропан:					C ₃ H ₈

⁴ Додатково: ISO 13443:1996, IDT. ДСТУ ISO 13443:2015, Видання офіційне, Київ, ДП “УкрНДНЦ” 2016. ГОСТ 22985-90 Газы углеводородные сжиженные. Метод определения сероводорода и меркаптановой серы. ГОСТ 28656-90 Газы углеводородные сжиженные. Расчетный метод определения плотности и давления насыщенных паров.

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
	- - - пропан, чистота якого не менш як 99 %:					
2711 12 11 00	- - - - для використання як паливо		0	0	-	
2711 12 19 00	- - - - для інших цілей		0	0	-	
	- - - інший:					
2711 12 91 00	- - - - для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 12 93 00	- - - - для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 12 91 00		0	0	-	
	- - - - для інших цілей:					
2711 12 94 00	- - - - чистота якого більш як 90 %, але не більш як 99 %		0	0	-	
2711 12 97 00	- - - - інші		0	0	-	
	- - бутани:					C ₄ H ₁₀
2711 13 10 00	- - - для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 13 30 00	- - - для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 13 10 00		0	0	-	
	- - - для інших цілей:					
2711 13 91 00	- - - - чистота якого більш як 90 %, але менш як 95 %		0	0	-	
2711 13 97 00	- - - - інші		0	0	-	
2711 14 00 00	- - етилен ⁵ , пропілен, бутілен і бутадиєн		0	0	-	C ₂ H ₄ C ₃ H ₆
2711 19 00 00	- - інші		0	0	-	
	- у газоподібному стані:					
2711 21 00 00	- - газ природний		0	0	тис. м ³	
2711 29 00 00	- - інші		0	0	-	

Джерело: ЗУ "Про митний тариф".

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ, ЩО ВИНИКЛИ У ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ, ШЛЯХОМ ПОКЛАДЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ОBOB'ЯЗКІВ (ПСО)⁶ НА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ УКРАЇНИ.

⁵ У 2013-му році на міжнародних ринках етан (C₂H₆) коштував \$90 за тонну, етилен (C₂H₄) – \$600 за тонну, а поліетилен - \$1800 за тонну, пластикові труби - \$3500 за тонну. Джерело: програма "Нефть" від 06.09.13 р. на каналі "Россия 24".

⁶ Відповідно до частини 7 статті 11 Закону України "Про ринок природного газу" суб'єкт ринку природного газу, на якого покладаються спеціальні обов'язки, має право на отримання компенсації економічно обґрунтованих витрат, здійснених таким суб'єктом, зменшених на доходи, отримані у процесі виконання покладених на нього спеціальних обов'язків, та з урахуванням допустимого рівня прибутку відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. В липні 2017 Окружний адміністративний суд міста Києва виніс постанову за позовом НАК "Нафтогаз України" проти Кабінету Міністрів України, якою визнав протиправною бездіяльність останнього у не визначенні джерел фінансування та порядку визначення компенсації за покладені спеціальні обов'язки, при прийнятті Положення про ПСО. Постанова суду першої інстанції набрала законної сили з жовтня 2017 року.

Постанову КМУ від 1 жовтня 2015 р. № 758 "Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу⁷ для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період)"⁸ замінила Постанова КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 з приблизно одноіменною назвою.

Пунктом 3 Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, визначено "обов'язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ "Укргазвидобування", ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз"), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" (далі - НАК "Нафтогаз України"), та обов'язок НАК "Нафтогаз України" придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням".

А пунктом 6 цього Положення "ПАТ "Укргазвидобування" та ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз" зобов'язані до 18 жовтня 2018 р. щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку (крім обсягів виробничо-технологічних витрат, обсягів, які використовуються для власних потреб ПАТ "Укргазвидобування" та ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз", пов'язаних з видобутком, підготовкою до транспортування і транспортуванням природного газу, а також для виробництва скрапленого природного газу та стабільного бензину), а НАК "Нафтогаз України" - придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням".

Рівень розрахунків з НАК "Нафтогаз України" за усіма категоріями споживачів⁹:

2014 – 94%, від 53 257 млн. грн.

2015 – 97% (з них 20% субсидії) від 66 881 млн. грн.

2016 – 76% (з них 35% субсидії¹⁰) від 99 772 млн. грн.

2017 – .

⁷ Відповідно до пункту 252.24 статті 252 ПКУ, "платник рентної плати або уповноважена особа, які у податковому (звітному) періоді видобули природний газ (у тому числі нафтовий (попутний) газ) та реалізували його суб'єкту ринку природного газу, на якого Кабінетом Міністрів України на підставі Закону України "Про ринок природного газу" покладено спеціальні обов'язки щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів та виробників теплової енергії, визначають у податковій декларації податкові зобов'язання з урахуванням обсягів, визначених в актах приймання-передачі, та обсягів виробничо-технологічних витрат природного газу на технічні операції з видобування та підготовки до транспортування. Акти приймання-передачі оформляються у податковому (звітному) періоді, в якому такий газ був видобутий, та не пізніше 8 числа місяця, що настає за податковим (звітним) періодом, підписуються платником рентної плати або уповноваженою особою та зазначеним вище суб'єктом ринку природного газу на підставі укладених ними договорів купівлі-продажу природного газу. Обсяги виробничо-технологічних витрат природного газу на здійснення технічних операцій з видобування та підготовки до транспортування (у тому числі нафтового (попутного) газу), зазначеного в абзаці першому цього пункту, визначаються пропорційно до питомої ваги обсягів такого природного газу, реалізованого зазначеному суб'єкту ринку природного газу, у загальному обсязі природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу), що підлягає оподаткуванню, зменшеному на обсяг виробничо-технологічних витрат такого природного газу."

⁸ <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248524451>.

⁹ Прийнято Постанову НКРЕКП від 26.01.17 № 84 "Про затвердження змін до деяких постанов НКРЕКП щодо запровадження на ринку природного газу використання одиниць енергії", яка зобов'язує операторів розподільчих мереж надавати споживачам у платіжних документах інформацію щодо кількості спожитого газу в енергетичних одиницях.

Реалізація природного газу на виконання спеціальних обов'язків (ПСО)					Реалізація природного газу за нерегульованими цінами для інших споживачів.				
Виручка НАК	2014	2015	2016	2017	Виручка НАК	2014	2015	2016	2017
ПСО (спеціальні обов'язки)	12 731	27 303	72 412		Нерегульований	40 526	39 578	27 360	
% усього	23,90%	40,82%	72,58%		% усього	76,10%	59,18%	27,42%	
Рег. газорозп. підпр-ва (облгаззбути ¹¹) для перепродажу населенню ¹²	7 390	20 340 (дебітор. 3 236)	50 140 (дебітор. 21 796)	54 300 (дебітор.: 30 100).	Промислові споживачі та ВДВ (промислові споживачі)	32 493	29 666 (5 337) (дебітор. 14 758)	22 049 (20 050) (дебітор. 10 808)	
Підприємства, що виробляють тепло для населення ¹³ .	5 341	6 963 (дебітор. 6 672)	18 871 (дебітор. 14 145)	22 800 (дебітор.: 14 130).	Рег. газорозп. підпр-ва (облгаззбути) для перепродажу іншим споживачам.	2 380	2 318 (дебітор. 235)	548 (дебітор. 293)	
Підприємства, що виробляють тепло для бюджетних організацій			2 255		Підприємства, що виробляють тепло для інш. споживачів	5 653	7 594 (дебітор. 7 699)	4 763	
ПАТ "Одеський припортовий завод"			1 146 (дебітор. 1 375)						
Регіональні газорозподільчі підприємства (облгаззбути)	Підприємства, що виробляють тепло для населення:	Підприємства, що виробляють тепло для бюджетних організацій.	ПАТ "Одеський припортовий завод" ¹⁴ (з 29 вересня 2016 року).	Промислові споживачі ¹⁵ . (отримують 10% від НАК "Нафтогаз України":	Виробничо-технологічні витрати.	Регіональні газорозподільчі підприємства (облгаззбути) для перепро-	Підприємства, що виробляють тепло для інших споживачів:		

¹⁰ Торгова дебіторська заборгованість від реалізації природного газу становила 57 158 млн. грн., у т.ч. 20 346 млн. грн. понад 12 м., 16 923 млн. грн. до 12 місяців, 21 387 млн. грн. до одного місяця. Борг за субсидіями на 31.12.2016 року становив 21,8 млрд грн за газ та газ для виробництва теплової енергії. Якби з бюджету було вчасно оформлено та профінансовано субсидії, тоді рівень розрахунків склав би 90%. У 2016 році НАК "Нафтогаз України" нарахував резерв під знецінення сумнівної дебіторської заборгованості, яка виникла у 2014-2015 роках, у розмірі 6 610 млн. грн., і переважно була сформована ПАТ "Укрнафта" до дати відновлення контролю над нею зі сторони НАК "Нафтогаз України". Станом на 31 грудня 2016 року дебіторська заборгованість за надані послуги балансування. У травні 2011 року було прийнято Закон України «Про деякі питання заборгованості за спожитий природний газ та електричну енергію» № 3319-VI. Згідно з цим законом дебіторська заборгованість підприємств, які постачають природний газ за регульованим тарифом, яка виникла у 2010 році, була реструктуризована на період від 1 до 20 років та оцінена за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки, яка на дату реструктуризації коливалася від 15% до 24% річних.

обсягів природного газу складала 6 653 млн грн, з яких за період січень – березень 2017 року було погашено 1 914 млн грн.

¹¹ Облгаззбути – "пустишки без активів". Джерело: річний звіт НАК "Нафтогаз України".

¹² Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу" щодо порядку встановлення лічильників споживачам природного газу" від 21.12.17 № 2260-VIII продовжується період установки газових лічильників населенню до 1 січня 2021 року.

¹³ На кінець 2017 як субсидіанти обліковувались близько 6,9 млн домогосподарств, тобто близько 45% від їх загальної кількості.

¹⁴ Закупив у НАК "Нафтогаз України" у 2016-му році 0,172 млрд. кубометрів природного газу.

¹⁵ Річний звіт групи НАК "Нафтогаз України" стверджує, що у 2016-му році частка групи НАК "Нафтогаз України" в нерегульованому сегменті промислових споживачів (за винятком компаній групи) становила близько 10%. Тобто інші 90% природного газу промислові споживачі закуповували не у НАК "Нафтогаз України". Відповідно до простих розрахунків – цей імпорт повинен становити 32,41 млрд. м³. Проте весь приватний видобуток у 2016-му році становив 4,2 млрд. м³, а приватний імпорт - 2,9 млрд. м³, що разом становить 7,1 млрд. м³ природного газу, закачаного в ПСГ.

Частка групи в загальному обсязі реалізації газу в Україні у 2016 році становила близько 70% від 32,361 млрд. кубометрів

Рівень розрахунків з НАК “Нафтогаз України” за усіма категоріями споживачів ⁹ : 2014 – 94%, від 53 257 млн. грн. 2015 – 97% (з них 20% субсидії) від 66 881 млн. грн. 2016 – 76% (з них 35% субсидії ¹⁰) від 99 772 млн. грн. 2017 – .							
Реалізація природного газу на виконання спеціальних обов’язків (ПСО)				Реалізація природного газу за нерегульованими цінами для інших споживачів.			
для перепродажу населенню:						дажу іншим споживачам.	
2014 – 15,075 млрд. м ³ , 2015 – 11,298 млрд. м ³ за 1 800 грн./ тис. м ³ , без ПДВ, 2016 – 11,879 млрд. м ³ за 4215 грн./ тис. м ³ , без ПДВ, 2017 – 11 млрд. м ³ за 4 942 грн./тис. м ³	2014 – 7,065 млрд. м ³ , 2015 – 5,861 млрд. м ³ за 1 188 грн./ м ³ , без ПДВ 2016 – 5,758 млрд. м ³ за 3 278 грн./ м ³ , без ПДВ, 2017 – 4,6 млрд. м ³ за 4 942 грн./тис. м ³	2016 – 0,338 млрд. м ³ за 6 680 грн./ м ³ , без ПДВ. 2017 – 1,2 млрд. м ³ за _____ грн./ м ³ , без ПДВ.	2016 – 0,172 млрд. м ³ за 6 654 грн./ м ³ , без ПДВ.	2014 – 6,895 млрд. м ³ , 2015 – 4,673 млрд. м ³ за 6253 грн./ м ³ , без ПДВ., 2016 – 3,601 млрд. м ³ за 6123 грн./ м ³ , без ПДВ. 2017 –		2014 – 0,666 млрд. м ³ , 2015 – 0,331 млрд. м ³ за 7 003 грн./ м ³ , без ПДВ., 2016 – 0,102 млрд. м ³ за 6458 грн./ м ³ , без ПДВ. 2017 –	2014 – 1,519 млрд. м ³ , 2015 – 1,167 млрд. м ³ за 6510 грн./ м ³ , без ПДВ. 2016 – 0,760 млрд. м ³ за 6263 грн./ м ³ , без ПДВ. 2017 –

Джерело: річний звіт групи НАК “Нафтогаз України”.

Видавши Постанову КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу”, Кабінет Міністрів України з однієї сторони визнав, що для забезпечення загальносуспільних інтересів для НАК “Нафтогаз України” потрібен природний газ за державною регульованою ціною, яка є фіксованою¹⁶, проте у цій же самій Постанові Кабінету Міністрів України з під обов’язку продажу НАК “Нафтогаз України” було виведено як:

- 1) господарські товариства, 50 відсотків +1 акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (а саме, ПАТ “Укрнафта”¹⁷, структурні підрозділи якої включають НГВУ “Полтаванафтогаз”, НГВУ “Чернігівнафтогаз”, НГВУ “Охтирканафтогаз” у Дніпровсько-Донецькій западині та НГВУ “Бориславнафтогаз”, НГВУ “Долинанафтогаз”, НГВУ “Надвірнанафтогаз” у Передкарпатському прогині), які згідно чинного законодавства України повинні вважатись дочірніми, такими, що консолідуються, або враховуючи судові постанови та ухвали по справах № 910/10255/13 та № 826/1503/14 – контрольованими, на відміну від асоційованих, що обліковуються за методом участі в капіталі,
- 2) продукцію, або частину продукції, що видобувається за договорами спільної діяльності, укладеними підприємствами, 100% відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (а саме, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз” та ПАТ “Укргазвидобування”, структурні підрозділи якого включають три газопромислові управління: “Львівгазвидобування”, “Полтавагазвидобування”, “Шебелинкагазвидобування”, бурове управління “Укрбургаз”, Управління з переробки газу та газового конденсату “УГВ-СЕРВІС”, Управління будівельно-монтажних робіт “Укргазспецбудмонтаж”, Науково дослідний інститут УкрНДІГаз,

(22,610 млрд. кубометрів). Тобто суб’єкти приватної форми власності реалізували у 2016-му році бл. 7,751 млрд. кубометрів природного газу.

¹⁶ Пункт 13 частини першої статті 1 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення” визначив, що “ фіксована ціна - обов’язкова для застосування суб’єктами господарювання ціна, встановлена Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та державними колегіальними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень та компетенції”.

¹⁷ Річний звіт НАК “Нафтогаз України” стверджує, що більшу частину природного газу власного видобутку (1,1 млрд. кубометрів) ПАТ “Укрнафта” використовує для виробництва аміаку, проте один з потенційних споживачів - ПАТ “Одеський припортовий завод”, що виробляє карбамід, закупив 0,172 млрд. м³ природного газу по 6 654 грн./ м³, без ПДВ, не у ПАТ “Укрнафта”, а у ПАТ “Укргазвидобування”.

Геофізичне управління “Укргазпромгеофізика”, САРС “ЛІКВО”, Учбово-оздоровчий комплекс “Червона Рута”, тощо). Видобуток природного газу ПАТ “Укргазвидобування” за договорами спільної діяльності у 2016-му році становив 0,9 млрд. м³, а у 2017-му році – 0,5 млрд. м³.

Оскільки промислові активи ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз” були експропрійовані Російською Федерацією при анексії Автономної Республіки Крим¹⁸, то доступною для НАК “Нафтогаз України” для забезпечення суспільних потреб за державною регульованою фіксованою ціною Постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 187 “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу” віднесено лише природний газ, що видобувається ПАТ “Укргазвидобування”.

Суб’єкти господарювання, що провадять діяльність з видобутку природного газу, в тому числі учасники угод про спільну діяльність, що були укладені до набрання чинності цим Положенням, можуть добровільно взяти на себе зобов’язання, передбачене абзацом першим цього пункту, стосовно будь-якого обсягу видобутого газу.

ЯКА ЦІНА КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВИЗНАЧЕНА ДЕРЖАВНОЮ РЕГУЛЬОВАНОЮ ФІКСОВАНОЮ ДЛЯ НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ” ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ?

Відповідно до пункту 7 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, “НАК “Нафтогаз України” придбаває з 1 квітня 2017 р. по 18 жовтня 2018 р. природний газ відповідно до абзаців першого і другого пункту 6 цього Положення за ціною, визначеною на рівні **4 849** гривень за 1000 куб. метрів (без урахування податку на додану вартість)”. Тобто ПДВ має становити **969,80** гривень за 1000 куб. метрів, а разом з ПДВ – **5 819,00** гривень за 1000 куб. метрів.

На веб-сторінці НАК “Нафтогаз України”¹⁹ розміщено інформаційне повідомлення - примірний договір купівлі-продажу природного газу, в якому покупець НАК “Нафтогаз України” готовий купувати природний газ власного видобутку у газодобувних підприємств на внутрішньому ринку природного газу України за ціною **7 629 грн 00 коп.** за 1000 куб.м. без ПДВ, крім того ПДВ – 1 525 грн 80 коп., разом з ПДВ – **9 154 грн 80 коп.** за 1000 куб.м.

ЯКІ ОБ’ЄМИ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПОСТАНОВОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ БУЛО ВИВЕДено З ПІД ВИКУПУ ЗА ДЕРЖАВНОЮ РЕГУЛЬОВАНОЮ ФІКСОВАНОЮ ЦІНОЮ?

Проаналізуємо, скільки природного газу було не отримано НАК “Нафтогаз України” за державною регульованою фіксованою ціною для загальносуспільних потреб?

Видобуток природного газу ПАТ “Укрнафта” (НГВУ “Бориславнафтогаз”, НГВУ “Долинанафтогаз”, НГВУ “Надвірнанафтогаз”, НГВУ “Полтаванафтогаз”, НГВУ “Чернігівнафтогаз”, НГВУ “Охтирканафтогаз”), 50%+1 акція статутного капіталу якої контролюється НАК “Нафтогаз України”.

¹⁸ “Чорноморнафтогаз” у 2017 році видобув 10,5 млн куб. м газу, що відповідає рівню 2016 року (10,4 млн куб. м). Товариство розробляє одне родовище – Стрілкове, газ з якого направляється для забезпечення потреб міста Генічеськ у Херсонській області.

¹⁹ <http://www.naftogaz.com/files/Information/Dogovir-Naftogaz-zakupka-gaz-July.pdf>.

До 22 липня 2015 року (дати відновлення контролю) ПАТ “Укрнафта” не консолідувалась у звітності групи НАК “Нафтогаз України”²⁰, попри те, що НАК “Нафтогаз України” контролював 50%+1 статутного капіталу ПАТ “Укрнафта”. З метою відновлення контролю Верховна Рада України прийняла Закон України N 272-VIII (272-19) від 19.03.2015 “Про внесення змін до Закону України “Про акціонерні товариства”, внаслідок чого вимоги до кворуму загальних зборів було зменшено до 50% (у 2015-му році мала на балансі 90 дозволів Державної служби геології та надр України на геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуто вуглеводнів, на яких перебували 177 газових свердловин, 1941 нафтових свердловин та 58 одиниць бурових установок. У 2013-му році виручка від реалізації товарів та послуг становила 20 200 млн. грн., а у 2014-му році було видобуто природного газу – 0,449 млрд.м3, нафти та газового конденсату – 1 888 тис.т., скрапленого газу (суміші пропан-бутану технічного) - 163 тис. т.).

Що стосується природного газу, то річний звіт групи НАК “Нафтогаз України” за 2016-й рік розкрив інформацію, що ПАТ “Укрнафта” “через фінансові проблеми, зокрема з податковим боргом, й надалі стрімко зменшувала видобуток, закінчивши 2016 рік з результатом 1,3 млрд куб. м, що на 14% або 205 млн куб. м менше, ніж минулого року.

У 2017-му році структури ПАТ “Укрнафта” – дочірнього, а за версією адміністративних та господарських судів України, одного з підконтрольних НАК “Нафтогаз України” суб’єктів господарювання, втратили друге місце серед найбільших газовидобувних підприємств України”²¹.

Природний газ, млрд. м3	ПАТ “Укрнафта” (ЄДРПОУ: 30019775) – власником 100% статутного капіталу є НАК “Нафтогаз України”.		ПАТ “Укрнафта” (ЄДРПОУ: 00135390) – власником 50%+ 1 акцій статутного капіталу є НАК “Нафтогаз України”.	
	Видобуто	Продано НАКУ ²²	Видобуто	Продано НАКУ ²³
2014	15,113		1,7	не зобов’язана.
2015	14,528	12,820	1,5	не зобов’язана.
2016	14,600 ²⁴		1,3	не зобов’язана.
2017	15,25		1,1 ²⁵	не зобов’язана.

²⁰ Група НАК “Нафтогаз України” консолідує НАК “Нафтогаз України”, ПАТ “Укрнафта”, ПАТ “Укртрансгаз”, ПАТ “Укртранснафта”, ДК “Газ України”, ДП “Укравтогаз”, ПАТ “Чорноморнафтогаз”, ВАТ “Кіровоградгаз”, ДП “Закордоннафтогаз”, ПАТ “Укрспецтрансгаз”, Naftogaz Overseas S.A., ДП “Вуглесинтезгаз України”, ДП “Укрнафтогазкомплект”, ДП “Науканафтогаз”, ДП “Нафтогазобслуговування”, ДП “ЛІКВО”, ДП “Нафтогазбезпека”, ДП “Будівельник”, ПАТ “Укрнафта”.

²¹ Джерело: <http://annualreport2016.naftogaz.com/ua/de-mi-zaraz/rinok-gazu>.

²² пунктом 3 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, визначено “обов’язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укрнафта”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (далі - НАК “Нафтогаз України”), та обов’язок НАК “Нафтогаз України” придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням”.

²³ НАК “Нафтогаз України” контролює 50%+1 статутного капіталу ПАТ “Укрнафта”.

²⁴ ПАТ “Укрнафта” пробурило у 2016-му році 70 нових свердловин, а загальні обсяги буріння склали майже 200 тис. м. Доходи УГВ у 2016 році перевищили 60 млрд грн. Джерело: <http://www.naftogaz.com.ua/stati/dobycha-2016-otrasl-kontrastov>.

²⁵ У 2017 році закінчився термін дії 9 спецдозволів ПАТ “Укрнафта”. Спроби компанії продовжити дію спецдозволів були заблоковані Держгеонадрами, і в період з квітня до червня 2017 року Укрнафта була вимушена зупинити видобуток на 6 родовищах. Компанія виграла низку судових позовів, оскарживши бездіяльність регулятора в питанні продовження дії спецдозволів. Наприкінці жовтня і листопада, після продовження дії спецдозволів та отримання гірничих відводів, Укрнафта змогла відновити видобуток на зупинених родовищах. До кінця 2017 року Укрнафта подала до Держгеонадр заявки на

Видобуток природного газу за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування” (газопромислові управління: “Львівгазвидобування”, “Полтавагазвидобування”, “Шебелинкагазвидобування”), 100% статутного капіталу якого контролюється НАК “Нафтогаз України”.

Відповідно до даних річного звіту НАК “Нафтогаз України”, у 2015-му році ПАТ “Укргазвидобування” (надалі - УГВ) мало на балансі 145 дозволів Державної служби геології та надр України на геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток вуглеводнів, на яких перебували 2 441 газові свердловини, 194 нафтові свердловини та 82 бурові установки, у 2015-му році чиста виручка від реалізації товарів та послуг становила 16 368,83 млн. грн. за газ природний (середня ціна реалізації 1 276,80 грн/тис.м3) та 3 261 207,84 тис. грн. за нафтопродукти (середня ціна реалізації 9 129,19 грн/т).

Ще до радикального підняття ціни викупу за державною регульованою фіксованою ціною, ПАТ “Укргазвидобування” було дозволено:

- 1) або продавати природний газ власного видобутку для ПАТ “Укргазвидобування” в розмірі 1590,00 грн. за тис. м3 (без ПДВ), або 1908,00 грн. з ПДВ за тис. м3, за якою газ викупував НАК “Нафтогаз України” - холдинг групи “Нафтогаз України”, відповідно до Постанови НКРЕКП від 03.03.2015 № 502 "Про встановлення ціни на товарний природний газ власного видобутку для ПАТ “УГВ”²⁶. Як наслідок, утворився дефіцит обігових коштів.
- 2) або реалізовувати дуже сумнівні договори про спільну діяльність, що регулюються Податковим кодексом України та Цивільним кодексом України. Сумнівність договорів про спільну діяльність полягала в тому, що суб’єкти спільної діяльності, по факту надаючи ПАТ “Укргазвидобування” обігові кошти, отримували готову продукцію, не вклавши жодних ресурсів у геологічне вивчення.

Реалізуючи продукцію, учасники спільної діяльності в якості замовників торгів повинні були:

- 1) погодити з організаторами торгів - товарними біржами Порядок продажу природного газу,
- 2) укласти з організаторами торгів - товарними біржами договір про організацію та проведення торгів, відповідно до Закону України 10 грудня 1991 року № 1956-ХІІ “Про товарну біржу”.

Оскільки природний газ, на відміну від нафти сирої, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу, є **товаром для забезпечення загальносуспільних інтересів, тобто відповідно до покладених спеціальних обов’язків (ПСО)**, його не було включено до Постанови КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 “Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирої, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу”. Тому ПАТ “Укргазвидобування” зобов’язане продавати його НАК “Нафтогаз України” за державною регульованою фіксованою ціною. А відсутність у цьому формулюванні природного газу ПАТ “Укрнафта” та частки природного газу ПАТ “Укргазвидобування”, що обліковується з договорами спільної діяльності, є недоліком Постанови Кабінету Міністрів України № 187.

Договори про організацію та проведення біржових торгів природним газом, видобутим за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування”, укладались між учасниками спільної діяльності з УГВ та товарними біржами приватної форми власності. Досить важливо, щоб існував якийсь нормативно-правовий акт, який би визначав конкурсні вимоги щодо відбору товарних бірж (електронних біржових майданчиків) для організації та проведення електронних біржових торгів з купівлі-продажу товару, на зразок того, що був затверджений для вугільної продукції, у вигляді наказу Мінекономрозвитку від 19 червня 2012 р. № 723, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.06.2012 за № 1073/2138

продовження дії 27 спецдозволів, термін яких закінчується впродовж 2018 року та на які припадає 24% річного видобутку нафти та конденсату і 18% річного видобутку газу компанією. *Джерело: річний звіт НАК “Нафтогаз України” за 2017-й рік.*
²⁶ Прийнято Закон України від 22.09.16 № 1540-VIII “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг”, яким законодавчо врегульовано порядок діяльності Регулятора.

(джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1073-12>). Відповідно до статті 17 Закону України від 10 грудня 1991 року N 1956-XII “Про товарну біржу”: “Стаття 3. Права товарної біржі, товарна біржа має право: “... зупиняти на деякий час біржову торгівлю, якщо ціни біржових угод протягом дня відхиляються більше ніж на визначений біржовим комітетом (радою біржі) розмір;...”. Відповідно до статті 17 Закону України від 10 грудня 1991 року N 1956-XII “Про товарну біржу”: “на товарній біржі забороняються: купівля-продаж товарів (контрактів) однією особою безпосередньо або через підставних осіб з метою впливу на динаміку цін;

будь-які погоджені дії учасників біржової торгівлі, які мають своєю метою або можуть призвести до зміни чи фіксації поточних біржових цін”.

Національне антикорупційне бюро України оцінювало суму збитків, завданих Україні внаслідок надання розстрочення грошових зобов'язань та податкового боргу з рентної плати, за природним газом, який видобувався за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування”, на суму 2,019 млрд. гривень, станом на дату арешту голови Державної фіскальної служби України. А збитки від виводу природного газу через фіктивні підприємства, які закуповували природний газ, у понад 1,6 млрд. гривень (надприбутки оптових посередників). Проте довести в суді свою позицію НАБУ не змогло.

Регулювання договорів про спільну діяльність закладалось у Податковий кодекс України саме під існування в економіці пільгової ціни на газ для населення, що була в правовому полі до 2016-го року, про що свідчить витяг з Податкового кодексу України:

ст. 252.20. Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин устанавлюються у відсотках від вартості товарної продукції гірничого підприємства - видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) у таких розмірах:

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства
26	природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність	70,00

Джерело: Податковий кодекс України.

Нормативно-правова база для договорів про спільну діяльність закладена у:

1) підпункт 14.1.139 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України: “для цілей оподаткування дві чи більше особи, які здійснюють спільну діяльність без утворення юридичної особи, вважаються окремою особою у межах такої діяльності.

Облік результатів спільної діяльності ведеться платником податку, уповноваженим на це іншими сторонами згідно з умовами договору, окремо від обліку господарських результатів такого платника податку.

Для цілей оподаткування господарські відносини між учасниками спільної діяльності прирівнюються до відносин на основі окремих цивільно-правових договорів.

Порядок податкового обліку та звітності про результати спільної діяльності встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику”;

2) підпункт 48.5.3 пункту 48.5 статті 48 Податкового кодексу України: “48.5. Податкова декларація повинна бути підписана:

48.5.3. особою, відповідальною за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації згідно із договором про спільну діяльність або угодою про розподіл продукції”;

3) абзац перший пункту 64.6 статті 64 Податкового кодексу України: “64.6. На обліку у контролюючих органах повинні перебувати угоди про розподіл продукції, договори управління майном (крім договорів щодо операцій, визначених у другому реченні абзацу другого підпункту 5 пункту 180.1 статті 180 цього Кодексу) та договори про спільну діяльність на території України без створення юридичних осіб, на які поширюються особливості податкового обліку та оподаткування діяльності за такими договорами (угодами), визначені цим Кодексом”;

4) абзац третій пункту 64.6 статті 64 Податкового кодексу України: “у контролюючих органах не

обліковуються договори про спільну діяльність, на які не поширюються особливості податкового обліку та оподаткування спільної діяльності, визначені цим Кодексом. Кожен учасник таких договорів перебуває на обліку у контролюючих органах та виконує обов'язки платника податків самостійно”;

5) абзац четвертий пункту 64.6 статті 64 Податкового кодексу України: “взяття на облік договору або угоди здійснюється шляхом додаткового взяття на облік управителя майна, учасника договору про спільну діяльність або угоди про розподіл продукції як платника податків - відповідального за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору або угоди”;

6) пункт 67.4 статті 67 Податкового кодексу України: “договори про спільну діяльність, договори управління майном та угоди про розподіл продукції знімаються з обліку у контролюючих органах після їх припинення, розірвання, закінчення строку дії чи після досягнення мети, для якої вони були укладені, визнання їх недійсними у судовому порядку”.

7) пункт 87.4 статті 87 Податкового кодексу України: “у разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, джерелом погашення такого податкового боргу є майно платників податків, що є учасниками такого договору”;

8) пункт 88.3 статті 88 Податкового кодексу України: “у разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, у податкову заставу передається майно платника податків, який згідно з умовами договору був відповідальним за перерахування податків до бюджету та/або майно, яке внесене у спільну діяльність та/або є результатом спільної діяльності платників податків. У разі недостатності майна такого платника податків у податкову заставу передається майно інших учасників договору про спільну діяльність у розмірах, пропорційних їх участі у такій спільній діяльності”;

9) пункт 117.2 статті 117 Податкового кодексу України: “неподання у строки та у випадках, передбачених цим Кодексом, заяв або документів для взяття на облік у відповідному контролюючому органі, реєстрації змін місцезнаходження чи внесення інших змін до своїх облікових даних, неподання виправлених документів для взяття на облік чи внесення змін, подання з помилками чи у неповному обсязі, неподання відомостей стосовно осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку та/або складення податкової звітності, відповідно до вимог встановлених цим Кодексом, -

тягнуть за собою накладення штрафу на самозайнятих осіб у розмірі 170 гривень, на юридичних осіб, відокремлені підрозділи юридичної особи чи юридичну особу, відповідальну за нарахування та сплату податків до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність, - 510 гривень.

У разі неусунення таких порушень або за ті самі дії, вчинені протягом року особою, до якої були застосовані штрафи за таке порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу на самозайнятих осіб у розмірі 340 гривень, на юридичних осіб, відокремлені підрозділи юридичної особи чи юридичну особу, відповідальну за нарахування та сплату податків до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність, - 1020 гривень.”

10) підпункт 141.4.1 пункту 141.4 статті 141 Податкового кодексу України: “доходи, отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України, оподатковуються в порядку і за ставками, визначеними цією статтею. Для цілей цього пункту такими доходами є: є) доходи, отримані від провадження спільної діяльності на території України, доходи від здійснення довгострокових контрактів на території України”;

11) пункт 180.1 статті 180 Податкового кодексу України: “для цілей оподаткування платником податку є: 4) особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи”;

12) підпункт "з" пункту 184.1 та пункт 184.2 статті 184 Податкового кодексу України: “реєстрація діє до дати анулювання реєстрації платника податку, яка проводиться шляхом виключення з реєстру платників податку і відбувається у разі якщо: ... з) припинено дію договору про спільну діяльність, договору управління майном, угоди про розподіл продукції (для платників податку, зазначених у підпунктах 4, 5 і 8 пункту 180.1 статті 180 цього Кодексу) або закінчився строк, на який утворено особу, зареєстровану як платник податку;

“...припинення дії договору про спільну діяльність, договору управління майном, угоди про розподіл продукції або закінчення строку, на який утворено особу, зареєстровану як платник податку;...”

13) підпункт 7 пункту 196.1 статті 196 Податкового кодексу України: “при здійсненні спільної (сумісної діяльності) передача товарів (робіт, послуг) на окремий баланс платника податку, уповноваженого договором вести облік результатів такої спільної діяльності, вважається постачанням таких товарів (робіт, послуг)”;

14) підпункт “б” пункту 198.1 статті 198 Податкового кодексу України: “ До податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані у разі здійснення операцій з: б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів, у тому числі при їх ввезенні на митну територію України (у тому числі у зв'язку з придбанням та/або ввезенням таких активів як внесок до статутного фонду та/або при передачі таких активів на баланс платника податку, уповноваженого вести облік результатів спільної діяльності)”;

15) підпункт 3 пункту 252.1 статті 252 Податкового кодексу України: “платником рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин під час виконання договорів про спільну діяльність без утворення юридичної особи є уповноважена особа - один із учасників такого договору, на якого згідно з його умовами покладено обов'язок нарахування, утримання та внесення податків і зборів до бюджету з єдиного поточного рахунку спільної діяльності (далі - уповноважена особа), за умови, що один з учасників зазначеного договору має відповідний спеціальний дозвіл. **Облік результатів спільної діяльності ведеться таким учасником окремо від обліку його господарської діяльності.** Такий учасник додатково береться на облік як платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин у порядку, визначеному цим Кодексом”;

16) пункт 252.21 статті 252 Податкового кодексу України: “перелік ділянок надр та/або об'єктів ділянок надр, на яких реалізуються нові інвестиційні проекти (програми, договори), визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у нафтогазовому комплексі.

Положення цього пункту поширюються на: ... учасників договорів про спільну діяльність, відповідно до яких вартість вкладу підприємств, частка держави у статутному капіталі яких становить 25 відсотків та більше, господарських товариств, 25 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходиться у статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і товариств, становить 25 відсотків та більше загальної вартості вкладів учасників договорів про спільну діяльність”;

17) пункт 252.23 статті 252 Податкового кодексу України: “податкові декларації з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин подаються її платником починаючи з календарного кварталу, що настає за кварталом, у якому такий платник отримав спеціальний дозвіл. Податкові декларації з рентної плати під час виконання договорів про спільну діяльність без утворення юридичної особи подаються уповноваженою особою, визначеною відповідно до пункту 252.1 цієї статті починаючи з календарного кварталу, що настає за кварталом, у якому такий договір зареєстровано у контролюючих органах”;

Загалом, спільна діяльність регулюється Главою 77 Цивільного кодексу України. ЗМІ повідомляли про існування принаймні 26-ти договорів про спільну діяльність у нафтогазовій сфері, більша частина яких є неактуальними.

Скільки природного газу, обліковуваного за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування”, було виведено Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 з під зобов'язання продавати за ціною, **визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів, без ПДВ, в теорії можна поррахувати опосередковано за допомогою таблиці рентних платежів у Полтавській області.**

Відповідно до пункту 4-1 частини другої статті 24 Кодексу України “Про надра” (в редакції Закону України № 521-VIII від 16.06.2015), користувачі надр зобов'язані “надавати та оприлюднювати інформацію про загальнодержавні та місцеві податки і збори, інші платежі, а також про виробничу (господарську) діяльність, необхідну для забезпечення прозорості у видобувних галузях, відповідно до

порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України”.

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		Нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	Сплачено
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	655 974,00	644 335,20	4 021 218,90	4 896 548,20	9 140 530,90	8 452 712,40
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	72 185,30	37 518,80	139 766,50	53 995,10	532 487,40	433 261,50
1432552	ДП "УКРНАУКАГЕОЦЕНТР"	0,00	0,00	0,20	0,20	1,20	1,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	728 159,30	681 854,00	4 160 985,60	4 950 543,50	9 673 019,50	8 885 975,10
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	612 802,00	673 250,30	1 930 116,00	1 930 116,00	1 270 278,20	1 270 278,20
403739509	Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 № № 999/97 – уповноважена особа НАФТОГАЗОВИДОБУВНЕ УПРАВЛІННЯ "ПОЛТАВАНАФТОГАЗ" ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРНАФТА 22525915	800 618,20	800 618,20	2 572 885,70	1 919 856,70	240 457,00	12 162,70
403742696	НГВУ "ПОЛТАВАНАФТОГАЗ" ПАТ "УКРНАФТА" (22525915) ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА УТРИМАННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ПОДАТКІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 Р. ПРО СД З ОСВОЄННЯ ТА РОЗРОБКИ НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ В ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	40,30	40,30	103,90	76,00	89,10	88,60
403744427	ДСД №85/2002 ВІД 19.08.2002- УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ТОВ "СГС"	14 439,40	14 446,50	28 250,60	28 242,80	7 179,50	7 179,50
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	18 363,60	16 668,00	54 704,00	59 676,10	307 466,90	3 703,80
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	51 311,90	48 434,70	184 411,70	18 310,10	137 423,30	30 435,70
536507917	Договір про спільну діяльність від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б-97 - уповноважена особа ТОВ "ГАЗ- МДС" 24253556	7 585,70	7 585,70	102 510,70	102 620,80	60 763,30	60 674,20
587437982	Договір про спільну діяльність від 19.11.2007 № 265-12 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НАДРА ГЕОЦЕНТР" 34763705	179 607,70	147 167,90	19 358,80	57 758,30	855 194,80	0,00
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	1 684 768,80	1 708 211,60	4 892 341,40	4 116 656,80	2 878 852,10	1 384 522,70
14274847	ТОВ "СВРОКРИМ"	0,00	0,00	1,00	1,00	0,000	0,00
20041662	СП ПГНК	353 457,00	353 472,80	417 900,50	487 419,10	280 523,80	214 602,00

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		Нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	Сплачено
25168700	ПРАТ "ПЛАСТ"	51 994,80	51 994,80	55 594,10	56 143,90	4 871,30	5 419,10
26333503	ПРЕДСТАВНИЦТВО "РЕГАЛ ПЕТРОЛЕУМ КОРПОРЕЙШН ЛІМІТЕД"	60 335,80	60 235,80	139 283,30	139 283,50	68 744,70	68 744,40
31511844	ТОВ "АРАБСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АЛЬЯНС ЮЕЙ"	22 045,30	19 659,40	76 653,60	74 001,70	27 728,50	26 430,40
32377038	ПРАТ "НАФТОГАЗВИДОБУВАННЯ"	557 307,70	557 307,70	2 297 471,30	2 297 404,30	1 350 965,20	1 350 960,00
32426289	ТОВ "СГС"	0,00	0,00	0,00	0,00	7 651,90	7 651,90
33100376	ПРАТ "ПРИРОДНІ РЕСУРСИ"	247 611,50	247 611,50	601 575,40	601 576,00	237 253,00	237 252,70
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	7 417,10	7 747,50	9 336,90	8 772,00	8 799,80	9 051,20
34530351	ТОВ "ПРАЙМ-ГАЗ"	29 794,00	29 790,40	27,10	27,10	0,00	0,00
35602704	ТОВ "НАДРА-ГЕОІНВЕСТ"	0,00	0,00	0,00	0,00	154 046,60	154 356,60
37334018	ТОВ "НК "АЛЬФА"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50
38238322	ТОВ "НАФТОГАЗОПРОМИСЛОВА ГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	3 119,40	3 119,40
38453805	ТОВ "ТГД"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20
38453810	ТОВ "КОСУЛ"	0,00	0,00	0,20	0,20	0,000	0,00
39479143	ТОВ "НАДРАГАЗРЕСУРС"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	0,70
177117469	ВКФ ДЮН 24430679	11 813,10	11 811,80	45 498,60	45 498,50	22 540,50	22 540,50
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	1 341 776,30	1 339 631,70	3 643 342,00	3 710 127,30	2 166 246,10	2 100 129,60
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3 754 704,40	3 729 697,30	12 696 669,0	12 777 327,6	14 718 117,70	12 370 627,40

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Таблиця. Кількість надкористувачів у Полтавській області та нарахування ренти у тис. грн.

	Усього надкористувачів	нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. за договорами спільної діяльності ²⁷	у т.ч. за договорами СД нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг, надкористувачів	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг у 2016-му році, тис. грн.
Надкористувачі, що видобувають природний газ	28	14 718 117,70	8	2 878 852,10	8	2 850 775,30

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Як бачимо з наведеної таблиці, за договорами СД у 2016-му році у Полтавській області було нараховано 19,56% рентної плати за користування надрами для видобутку природного газу. Зазначений процент може бути і в інших регіонах видобутку (у Харківській, Львівській, Івано-Франківській, Сумській,

²⁷ Сторонами (учасниками) договору про спільну діяльність можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи (наприклад, юридичні особи на загальній / спрощеній системі оподаткування, благодійні та громадські організації). Учасниками договорів про спільну діяльність можуть бути іноземні інвестори, відповідно до статті 23 Закону України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР "Про режим іноземного інвестування". Взяття на облік договорів (контрактів) про спільну діяльність у разі участі іноземного інвестора здійснюється після державної реєстрації договору (контракту) згідно з Положенням про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) за участю іноземного інвестора, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.1997 р. № 112.

Пунктом 87.12. статті 87 Податкового кодексу України передбачено, що у разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, джерелом погашення такого податкового боргу є майно платників податків, що є учасниками такого договору.

Дніпропетровській та Луганській областях). В розрізі адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня адміністративно-територіального устрою можна навести такі історичні дані:

Корисні копалини	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Газ природний, млрд м3	20,600	20,500	21,400	20,2	19,2	19,6	20,1
Харківська	8,829	8,859	9,338				
Полтавська	7,685	7,496	7,529				
Львівська	0,773	0,771	0,762				
Сумська	0,945	0,808	0,692				
Івано-Франківська	0,488	0,475	0,467				
Луганська	0,290	0,315	0,310				
Дніпропетровська	0,338	0,304	0,284				
Донецька	0,064	0,097	0,085				
Закарпатська	0,004						
Інші (АРК, Волинська, Чернівецька, Чернігівська)	1,184	1,375	1,933				

Джерело: www.eiti.org.ua

В якості підсумку можна зазначити, що відповідно до Постанови КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, як ПАТ “Укрнафта”, 50%+1 акція у статутному капіталі якої контролюється НАК “Нафтогаз України”, так і суб’єкти спільної діяльності з ПАТ “Укргазвидобування” та з відокремленими підрозділами ПАТ “Укрнафта”, до 18 жовтня 2018 р. не зобов’язані продавати природний газ НАКу.

СКІЛЬКИ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПОТРІБНО В ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОМУ БАЛАНСІ УКРАЇНИ?

У підземних сховищах (ПСГ) України, оператором яких є ПАТ “Укртрансгаз”, постійно існують якісь перехідні запаси природного газу, стан яких можна відслідковувати на www.utg.ua/live, <https://agsi.gie.eu>, <http://www.gas-roads.eu>, www.geostrategy.org.ua. Відповідно до статті 44 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту і газ”, “в Україні діє єдина централізована диспетчерська система оперативного-технологічного управління виробництвом, передачею та постачанням природного газу”. Підземні сховища нафти, газу і нафтопродуктів врегульовуються розділом VIII Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту і газ”. Більшість підземних сховищ газу (ПСГ) були створені на базі виснажених газових родовищ, або на базі водоносних структур²⁸. Оператором ПСГ та ГТС є ПАТ “Укртрансгаз”²⁹.

	Потужність газосховищ, млрд. кубометрів	% потужності	Назва ПСГ	Оператор	Назва комплексу мережі ПСГ:
1	17,050	53,36%	Більче-Волицько-Угерцьке ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Західний комплекс підземного зберігання газу (КПЗГ)
2	2,300	7,20%	Богородчанське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Західний комплекс підземного зберігання газу (КПЗГ)
3	2,150	6,73%	Дашавське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Західний комплекс підземного зберігання газу (КПЗГ)
4	1,920	6,01%	Опарське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Західний комплекс підземного зберігання газу (КПЗГ)
5	1,900	5,95%	Угерцьке ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Західний комплекс підземного зберігання газу (КПЗГ)

²⁸ У червні 2016 року НКРЕКП затвердила Методику визначення та розрахунку тарифів на послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу щодо газосховищ, до яких застосовується режим регульованого доступу (тобто регульований тариф на послуги ПСГ). До набуття чинності цією Методикою діє загальний тариф на зберігання газу - 112грн/тис. куб. м.

²⁹

	Потужність газосховищ, млрд. кубометрів	% потужності	Назва ПСГ	Оператор	Назва комплексу мережі ПСГ:
6	1,500	4,69%	Червонопартизанське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Центральний КПЗГ
7	1,300	4,07%	Солохівське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Центральний КПЗГ
8	1,000	3,13%	Пролетарське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Південний КПЗГ
9	1,000	3,13%	Глібовське ПСГ	Експропрійоване Російською Федерацією.	Південний КПЗГ
10	0,700	2,19%	Кегичівське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Центральний КПЗГ
11	0,420	1,31%	Краснопопівське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Східний КПЗГ
12	0,400	1,25%	Вергунське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Східний КПЗГ
13	0,310	0,97%	Олишівське ПСГ	"Укртрансгаз" НАК "Нафтогаз України"	Центральний КПЗГ
	31,950	100,00%		млрд м3	

Джерело: www.utg.ua/live, <https://transparency.gie.eu>, <http://www.gas-roads.eu>, www.geostrategy.org.ua.

Трубопроводи газотранспортної системи України³⁰ (тис. км): 1 458 газорозподільних станцій³¹, 702 газоперекачувальні агрегати розміщені на 72 (магістральних) компресорних станціях, у складі яких знаходиться 110 компресорних цехів. Визначення магістральному трубопроводному транспорту надане Законом України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту і газ", відповідно до якого "магістральний трубопровідний транспорт нафти і газу - технологічний комплекс - окремий трубопровід (або сукупність трубопроводів) та пов'язані з ним єдиним технологічним процесом об'єкти, за допомогою яких здійснюється постачання нафти і газу споживачам, включаючи транзитне постачання через територію України".

У першу чергу природний газ за державною регульованою фіксованою ціною для забезпечення загальносуспільних потреб потрібен для споживання населенням. Наприклад, у 2014-му році населення України спожило 22,1 млрд. кубометрів природного газу.

Для населення: приготування їжі та підігрів води	Для населення: опалення (в межах соціальної норми 200 куб. м/міс.)	Для населення: Опалення (понад соціальну норму 200 куб. м/міс.)	млрд куб. м газу для ТКЕ для виробництва тепла населенню	інше для населення	Споживання для населення, 2014	Споживання не для населення	Усього споживання, 2014
2,5	8,7	3,3	6,7	0,9	22,1	20,5	42,6

Джерело: НАК "Нафтогаз України".

Розбивку споживання у 2014-му році природного газу не для населення можна побачити у наступній таблиці:

³⁰ Кодекс газотранспортної системи затверджено постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 р. N 2493.

³¹ Правила обліку природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами, постачання та споживання, затверджено наказом Міненерговугілля від 27 грудня 2005 р. № 618. Кодекс газорозподільних систем затверджено постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 р. № 2494. Відповідно до Закону України "Про природні монополії" (1682-14) транспортування природного і нафтового газу трубопроводами, його розподіл віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій (частина перша статті 5) (1682-14), а постачання природного газу та інших речовин, транспортування яких здійснюється трубопровідним транспортом, - до суміжних ринків (пункт 1 частини першої статті 6).

Споживання для населення, млрд. грн., 2014	Споживання ТКЕ, для населення, млрд. грн., 2014	Споживання ТКЕ для бюджетних організацій, млрд. грн., 2014	Споживання ТКЕ, для промисловості та торгівлі, млрд. грн., 2014	Споживання Бюджетні організації, млрд. грн., 2014	Споживання ВТВ газодобувних, газотрансп. та газорозпод. підприємств, млрд. грн., 2014	Споживання Інші промислові споживачі, млрд. грн., 2014	Споживання несанкц. відбір у зоні АТО, млрд. грн., 2014	Усього, 2014
15,1	7,1	1,1	0,4	0,7	3,6	14,2	0,4	42,6

Джерело: НАК "Нафтогаз України".

Тобто **12,82** млрд. кубометрів природного газу, які ПАТ "Укргазвидобування" у 2015-му році продало НАКу за державною регульованою фіксованою ціною для загальносуспільних потреб, було не достатньо для забезпечення покладених спеціальних обов'язків для продажу НАКом:

- 1) 11,298 млрд. м³ природного газу по 1 800 грн./ м³, без ПДВ, регіональним газорозподільчим підприємствам (облгазбугам) для перепродажу населенню,
- 2) 5,861 млрд. м³ природного газу по 1 188 грн./ м³, без ПДВ, підприємствам, що виробляють тепло для населення.

Зазначений дефіцит повинен постійно впливати на зменшення перехідних запасів природного газу власного видобутку у підземних газосховищах.

А з 2016-го року до ПСО додалось навантаження щодо продажу НАКом:

- 1) 0,338 млрд. м³ природного газу по 6 680 грн./ м³, без ПДВ, підприємствам, що виробляють тепло для бюджетних організацій,
- 2) 0,172 млрд. м³ природного газу по 6 654 грн./ м³, без ПДВ, ПАТ "Одеський припортовий завод".

Природний газ також споживається багатьма галузями промисловості, у т.ч. виробниками азотних, фосфорних та калійних добрив, газотурбінними ТЕС, тощо.

Інші промислові споживачі спожили у 2014-му році 14,2 млрд. кубометрів природного газу. Відповідно до статистики 2017-го року, з усього попиту на імпортований природний газ зі сторони промислових споживачів лише 1 млрд. кубометрів було поставлено НАК "Нафтогаз України". Як бачимо, зобов'язання України, викладені в Меморандумі з МВФ, щодо урівняння цін на природний газ, який викуповується НАК "Нафтогаз України" у контрольованого на 100% ПАТ "Укргазвидобування", що постачається для суспільних потреб населенню, теплоенерго та бюджетним організаціям, та природного газу для промисловості, є економічним абсурдом, оскільки:

- 1) ціна для населення, теплоенерго та бюджетних установ є хоч не фіксованою, але принаймні державною регульованою Кабінетом Міністрів України через НАК "Нафтогаз України",
- 2) промисловість переважно споживає імпортований природний газ за нерегульованими (плаваючими) цінами, у т.ч. від НАК "Нафтогаз України". Фактично ціни біржових аукціонів приватних видобувних компаній фіксуються на рівні цін реімпорту російського газу.

Прогнозується, що фактичне річне споживання природного газу як населенням, так і юридичними особами державної, комунальної та приватної форм власності, повинне скоротитись на -62,4%:

Споживання, 1990, млрд. кубометрів	Споживання, 2014, млрд. кубометрів	Потреба у природному газі, 2017 пр., млрд. кубометрів
119	42,6	31,9-33,8

ЯКИМ Є ДЕФІЦИТ ПРИРОДНОГО ГАЗУ У ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОМУ БАЛАНСІ?

Відповідно до статті 44 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту і газ”, “в Україні діє єдина централізована диспетчерська система оперативного-технологічного управління виробництвом, передачею та постачанням природного газу”.

Таблиця. Баланс видобування та імпорту природного газу (млрд. кубометрів):

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Видобування	21,1	21,3	20,5	20,6	20,5	21,4	20,5	19,9	20,2	20,5
- у т.ч. ПАТ “Укргазвидобування”							15,11	14,53	14,6	15,25
- з них УГВ для населення									13,0	13,9
- з них УГВ для власн. вир. потреб									0,7	0,9
- з них УГВ за СД договорами									0,9	0,5
- у т.ч. ПАТ “Укрнафта”							1,7	1,503	1,298	1,1 ³²
- у т.ч. приватні видобувники									4,2	4,1
- у т.ч. підземні сховища газу (різниця: відбір – закачування)									2,0	
Імпорт	52,6	27,0	36,6	44,8	32,9	28,0	19,5	16,4	11,1	14,1
- у т.ч. НАК “Нафтогаз України”									8,2	8,7
- у т.ч. приватні імпортери									2,9	5,4 ³³
Пропозиція природного газу = видобування + імпорт	73,7	48,3	57,1	65,4	53,4	49,4	40,0	36,3	31,3	34,6
Споживання природного газу всіма категоріями³⁴	66,3	51,9	57,6	59,3	54,8	50,4	42,6	33,8	33,2	31,9

³² У 2017 році закінчився термін дії 9 спецдозволів ПАТ “Укрнафта”. Спроби компанії продовжити дію спецдозволів були заблоковані Держгеонадрами, і в період з квітня до червня 2017 року “Укрнафта” була вимушена зупинити видобуток на 6 родовищах. Компанія виграла низку судових позовів, оскарживши бездіяльність регулятора в питанні продовження дії спецдозволів. Наприкінці жовтня і листопада, після продовження дії спецдозволів та отримання гірничих відводів, Укрнафта змогла відновити видобуток на зупинених родовищах. До кінця 2017 року “Укрнафта” подала до Держгеонадр заявки на продовження дії 27 спецдозволів, термін яких закінчується впродовж 2018 року та на які припадає 24% річного видобутку нафти та конденсату і 18% річного видобутку газу компанією. Джерело: річний звіт НАК “Нафтогаз України” за 2017-й рік.

³³ У 2016-му році імпортували 33 приватні імпортери (26% імпорту), а у 2017-му році 66 приватних імпортерів (38% імпорту).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
- у т.ч. використання споживачами										27,5
- з нього споживання населенням безпосередньо.								11,28	11,88	15,8
- з нього споживання ТКЕ для населення ³⁵ .								5,88	5,77	4,6
- з нього споживання промисловістю.									9,9	9,3
- з нього споживання бюджетними та релігійними організаціями.									2,0	0,5
- з нього споживання ТКЕ для бюджетних та релігійних організацій, промислових споживачів, у т.ч. незаконно відібрані (1,0).									1,1	1,9
- у т.ч. виробничо-технологічні потреби (ВТП):								3,5	3,6-	4,4
- з них ВТП ПАТ “Укртрансгаз”.									1,7	2,2
- з них ВТП розподільних мереж, у т.ч. незаконно відібрані (0,8).									1,0	1,0
- з них ПАТ “Укргазвидобування”.									0,7	0,9
- з них ВТП ПАТ “Укрнафта”.									0,3	0,3
- з них ВТП інші.									0,1	0,1

Джерело: Матеріали круглого столу ВРУ від 18.06.18 р. “Ключові пріоритети реформи видобувного сектору: природний газ”.

Голова правління ПАТ “Укргазвидобування” Олег Прохоренко у червні 2017 року стверджував, що лише Російська Федерація в особі РАО “Газпром”, станом на 06/2017, отримала від України 54 млрд. доларів США. А Президент України Петро Порошенко стверджував, що ця сума була виплачена у 2007-2013-му роках. Імпортозалежність економіки України в обсязі 11,1-14,1 млрд. кубометрів природного газу трансформується у такі цифри Державної фіскальної служби України:

Таблиця. Імпорт, товарна позиція № 2.

		Імпорт 2016		Імпорт 2016		Імп. 2017	Вартість тис. дол. 2017	Процентна зміна вартості.	Імпорт 2017	
		Кількість, тис. кубометрів	Вартість тис. дол.	Сер. ціна імпорту, дол. США	Сер. ціна імпорту, дол. США				Сер. ціна імпорту, дол. США	Сер. ціна імпорту, грн.
2711	Гази нафтові									
	Всього, у тому числі:	7 756 684	2 297 189	296,16	8 292,37		3807470	65,74%		
276	Німеччина	1 409 141	409 075	290,30	8 128,43	314 562	97 726	-76,11%	314,93	8 817,91
756	Швейцарія	1 327 759	381 664	287,45	8 048,59	276 002	86 920	-77,23%	312,21	8 741,82
250	Франція	1 075 128	304 057	282,81	7 918,68	201 542	62 923	-79,31%	407,46	11408,8
643	Російська Федерація	802 180	254 977	317,86	8 899,94	545 439	222 243	-12,84%	325,84	9 123,40
616	Польща	683 654	184 877	270,42	7 571,89	956 706	311 729	68,61%	325,25	9 107,03

³⁴ Якщо попит населення перевищує обсяги видобутку, то він задовольнявся за рахунок імпорту.

³⁵ Постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.15 № 1086 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 217” запроваджено новий механізм розподілу коштів, що надійшли від споживачів теплової енергії на спецрахунки ТКЕ (принципово змінено порядок розподілу коштів з метою забезпечення справедливого та прозорого механізму розподілу та балансу інтересів усіх учасників розрахунків, які змінились у зв’язку з набуттям чинності Закону України “Про ринок природного газу”). Постановою КМУ №1086 було повернуто механізм розподілу коштів коригуючого коефіцієнта, цінність якого полягає в унеможливленні ухилення ТКЕ від своєчасних та повних розрахунків. Зміни у вторинному законодавстві, внесені з метою зниження обсягу розрахунків ТКЕ з НАК “Нафтогаз України”, або пряме ухилення від розрахунків мають лише короткостроковий результат для ТКЕ, оскільки при зниженні рівня розрахунків ТКЕ у поточному періоді за рахунок коригуючого коефіцієнта збільшуються нормативи відрахування коштів на рахунки компанії у майбутніх періодах. Станом на 31 грудня 2016 року загальна заборгованість ТКЕ перед Нафтогазом сягнула понад 28,3 млрд грн, а регіональних постачальників – 21,9 млрд грн.

		Імпорт 2016		Імпорт 2016	Імпорт 2016	Імп. 2017			Імпорт 2017	
		Кількість, тис. кубометрів	Вартість тис. дол.	Сер. ціна імпорту, дол. США	Сер. ціна імпорту, дол. США	Кількість, тис. кубометрів	Вартість тис. дол. 2017	Процентна зміна вартості.	Сер. ціна імпорту, дол. США	Сер. ціна імпорту, грн.
2711	Гази нафтові									
703	Словаччина (ГВС Будінце)	531 114	181 861	342,41	9 587,60	6 403 615	2082783	1045,26%	362,52	10 150,5
40	Австрія	487 028	145 895	299,56	8 387,73	179 635	65 121	-55,36%	321,63	9 005,52
348	Угорщина (ГВС Берегдароц)	477 905	143 817	300,93	8 426,10	1 888 182	607 288	322,26%	310,67	8 698,85

Джерело: Державна фіскальна служба України (<http://sfs.gov.ua/ms/f11>).

Структура імпорту природного газу значно змінилась після анексії Автономної Республіки Крим, м. Севастополь та початку бойових дій у частинах Донецької та Луганської областей. Проте дані щодо видобування у країнах імпорту свідчать про те, що реімпортується російський газ, оскільки серед європейських країн лише Нідерланди, Норвегія та Румунія мають надлишок виробництва перед споживанням.

У 2017-му році монетарна вартість імпорту природного газу зросла на +65,74% у порівнянні з 2016-м роком. Більшість природного газу (2,082 млрд. доларів США) було імпортовано із Словаччини, середньорічний видобуток у якій становить лише 0,11 млрд. кубометрів. Можна стверджувати, що природний газ із Словаччини – це газ РАО “Газпром”, реімпортований в Україну після його транзиту в Європу.

Проте ціна імпорту природного газу, затверджена головою правління НАК “Нафтогаз України” Олегом Дубиною на виконання інструкцій Прем’єр-міністра України Тимошенко Ю.В. у 2009-му році, ймовірно є настільки високою, що дешевше покривати дефіцит, реімпортуючи російський природний газ із Словаччини та інших країн – членів ЄС, ніж купувати його в РАО “Газпром”. Єдина країна східноєвропейського регіону, яка здатна експортувати природний газ власного видобутку на чорноморському шельфі, більшу частину якого Україна втратила разом з активами ДП “Чорноморнафтогаз” НАК “Нафтогаз України”, не увійшла до переліку постачальників природного газу в Україну.

Арбітражний суд Торгової палати Стокгольма розглядає дві справи між НАК “Нафтогаз України” та РАО “Газпром”:

- 1) 52 млрд. м³ – річний обсяг закупівель російського газу, замість фактичних потреб (програно 22 грудня 2017 року),
- 2) контракт на поставку – зустрічні позови, подані 16 червня 2014 року (РАО “Газпром” відстоює:
 - 2.1) 34,5 млрд. доларів США, без урахування відсотків, санкцій для НАК “Нафтогаз України” за принципом “бери або плати” в 2012-2014-му роках, 3-му кварталі 2015 року та 2-4-му кварталі 2016 року (або 56 млрд. доларів США у 2009-2017 рр. (програно 22 грудня 2017 року)),
 - 2.2) 2,2 млрд. доларів США стосовно спірної ціни на газ:
 - у 4-му кварталі 2013 року та
 - у 2 кварталі 2014 року (“Газпром”: \$485 за тис. м³ (програно 22 грудня 2017 року), суд: \$352 за тис. м³ з прив’язкою до німецького хабу).

А НАК “Нафтогаз України” позивається на 14,1 млрд. доларів США щодо встановлення і перегляду ціни на газ, закуплений з 20 травня 2011 року до жовтня 2015 року за контрактами Тимошенко-Дубини. Нафтогаз згодом оновив свою вимогу щодо переоплати приблизно до 17,9 мільярдів доларів США (близько 14,1 мільярдів доларів США без врахування відсотків).

- 2) контракт на транзит – позов НАК “Нафтогаз України” від 13 жовтня 2014 року. Грошова вимога

Нафтогазу на сьогодні становить приблизно 12,2 мільярдів доларів США (близько 10,6 мільярдів доларів США без врахування відсотків). Газпром подав зустрічний позов в сумі приблизно 5,3 мільйонів доларів США (без врахування відсотків), але залишив за собою право вносити додаткові зустрічні вимоги після отримання рішення в Арбітражі щодо купівлі-продажу газу.

Однією з перемог НАК “Нафтогаз України” стало те, що Арбітражний суд Торгової палати Стокгольма 22 грудня 2017 року скасував положення “бери або плати”, за яким НАК “Нафтогаз України” був зобов’язаний оплачувати на зазначених умовах великі обсяги природного газу РАО “Газпром”, навіть за відсутності фізичних поставок останнього в Україну.

НАК “Нафтогаз України” оприлюднив наступні цифри планових компенсацій РАО “Газпром” Національній акціонерній компанії “Нафтогаз України”:

Млрд. доларів США	Компонент	Статус премії
4,67	Виграш НАК “Нафтогаз України” (за недопоставку узгоджених обсягів газу для транзиту - компенсація за заподіяні збитки за незабезпечення мінімальних контрактних обсягів транзиту газу).	
у т.ч. 2,1	Зараховано арбітрами в рахунок оплати за отриманий газ від Росії	1% від суми, відображеної у звітності за 2017-й рік, виплачено в якості премій за рішенням наглядової ради, сплачено податки.
у т.ч. 2,56	НАК “Нафтогаз України” займається стягненнями	Премії у НАК “Нафтогаз України” не виплачено. “Газпрому” нараховуються відсотки.

Джерело: НАК “Нафтогаз України”.

ПЕРСПЕКТИВИ НАРОЩУВАННЯ РЕСУРСУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ, НАЯВНОГО В НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ” ЗА ДЕРЖАВНОЮ РЕГУЛЬОВАНОЮ (ФІКСОВАНОЮ) ЦІНОЮ ДЛЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ

Отже, Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 187 “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу”, до 1 жовтня 2018 року зменшила річний ресурс природного газу, наявний для суспільних потреб у НАК “Нафтогаз України”:

1) на 1,1-1,7 млрд. кубометрів від ПАТ “Укрнафта”, власником 50%+1 статутного капіталу якого є НАК “Нафтогаз України”³⁶, оскільки підпунктом 5 пункту 3 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. № 758, визначено “обов’язок НАК “Нафтогаз України” постачати природний газ ПАТ “Одеський припортовий завод” на умовах та у порядку, що визначені пунктом 17-1 цього Положення”.

2) на 0,9 млрд. м³ від 14,6 млрд. м³ видобутку природного газу ПАТ “Укргазвидобування”, що обліковується за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування” у 2016-му році, а у 2017-му році на 0,5 млрд. м³ віж 15,25 млрд. м³ видобутку:

³⁶ Відповідно до статті 11 Закону України 9 квітня 2015 року № 329-VIII “Про ринок природного газу”, “з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб’єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов’язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства”. ПАТ “Укргазвидобування” та “Чорноморнафтогаз” продає видобутий природний газ НАК “Нафтогаз України”, а НАК “Нафтогаз України” зобов’язаний виконувати покладені на нього спеціальні обов’язки з забезпечення продажу газу регіональним постачальникам газу, релігійним організаціям та підприємствам ТКЕ, які обслуговують домогосподарства та релігійні організації.

ТДРПОУ	Договір УГВ про спільну діяльність	Уповноважена особа, зг. ст. 252.1.3 ПКУ
403744427	ДСД від 19.08.2002 №85/2002	ТОВ "Східний геологічний союз".
455860305	ДСД від 04.02.2004 № 60	ТОВ Фірма "ХАС", ЄДРПОУ: 21237338.
473544036	ДСД від 15.09.2004 № 927	ТОВ "Цефей", ЄДРПОУ: 32869749.
536507917	ДСД від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б-97	ТОВ "ГАЗ-МДС", ЄДРПОУ: 24253556.
587437982	ДСД від 19.11.2007 № 265-12	ТОВ "Надра Геоцентр", 34763705.
177117469	ДСД від 29.06.2004 № 612	ТОВ ВКФ ДЮН, ЄДРПОУ: 24430679.
337504782	ДСД від 10.06.2002 № 3	ТОВ "Карпатигаз", ЄДРПОУ: 30162340.
592740419	ДСД від 22.01.2014 № УГВ8333/20/1 -14	ТОВ "Природні ресурси+", 38918382.

Джерело: судові справи.

За умови, що населення України, ТКЕ та бюджетні установи скоротить споживання з 22,8 млрд. м³ природного газу у 2017-му році до дещо менших показників, включення природного газу, що видобувається ПАТ "Укрнафта" та частини природного газу, що видобувається суб'єктами договорів спільної діяльності, створить майже повний баланс між ресурсом, наявним у НАК "Нафтогаз України" для забезпечення загальносуспільних потреб, та потребами для споживання населенням.

Ми вже навели цифри щодо видобутку природного газу в розрізі адміністративно-територіальних одиниць на регіональному рівні адміністративно-територіального устрою. З наступної таблиці стає зрозуміло, що навіть весь внутрішньоукраїнський видобуток природного газу приватними компаніями (4,087 млрд. кубометрів) не покриє дефіцит в економіці України, оскільки, наприклад, споживання не для населення у 2014-му році становило 20,5 млрд. кубометрів.

	млн. кубометрів			%	Чистий прибуток (збиток) 2016, млн. грн.	Чистий прибуток (збиток) 2017, млн. грн.
	12 м. 2015	12 м. 2016	12 м. 2017			
Компанії				12 м. 2016 до 12 м. 2015		
Видобуток, всього	19895,7	19987,1		100,46		
ПАТ "Укргазвидобування" (ЄДРПОУ: 30019775)	14 529,0	14 602,7	15 250	100,5		
ПАТ "Укрнафта" (ЄДРПОУ: 00135390)	1 503,1	1 297,5	1 100	86,3	-8 700	444
НАК "Надра України" (ЄДРПОУ: 31169745)	0,0	0,0				
Приватні компанії, всього	3 863,6	4 086,9		105,8		
ПрАТ "Нафтогазвидобування" ДТЕК (ЄДРПОУ: 32377038)	1 304,2	1 627,8	1 655	124,81	5 415	6 702
ТОВ "Енергосервісна компанія "Еско-Північ" (ЄДРПОУ: 30732144)	607,8	614,7		101,14		
ПрАТ "Видобувна компанія "Укрнафтобуріння" (ЄДРПОУ: 33152471)	238,7	310,5		130,08		
ПрАТ "Природні ресурси" (ЄДРПОУ: 33100376)	268	227,5		84,89		
ТОВ "Куб-газ" (ЄДРПОУ: 30694895)	238,5	207,5		87,00		
СП Полтавська "Газонафтова компанія" (ЄДРПОУ: 20041662)	213,4	174		81,54		
Девон	93,7	124,4		132,76		
ТОВ "Перша українська газонафтова компанія" (ЄДРПОУ: 36050166)	136,6	110,4		80,82		
ТОВ "Надра-Геоінвест" (ЄДРПОУ: 35602704) (Газ-МДС)	33,1	91,1		275,23		
Енергія-95 (Гравеліт-21)	124,8	90,1		72,20		

Компанії	млн. кубометрів			%	Чистий прибуток (збиток) 2016, млн. грн.	Чистий прибуток (збиток) 2017, млн. грн.
	12 м. 2015	12 м. 2016	12 м. 2017			
Системойнженіринг	10	74,9		749,00		
Представництво "Регал Петролеум Корпорейшн Лімітед" (ЄДРПОУ: 26333503 (35665790))	56,2	62,2		110,68		
Променергопродукт	24,6	30,7		124,80		
Сиріус 1	75,6	27,7		36,64		
ПрАТ "Пласт" (ЄДРПОУ: 25168700)	28,2	25,4		90,07		
ТОВ "Парі" (ЄДРПОУ: 31037994)	27,8	21,3		76,62		
Укргаз Інвест	1,5	18,3		1220,00		
ТОВ "Надра Геоцентр" (ЄДРПОУ: 34763705)	28,8	15,3		53,13		
Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ	20,5	14,8		72,20		+
ТОВ "Західнадрасервіс" (ЄДРПОУ: 36282935)	12,4	14,7		118,55		
Надрагаз (ЄДРПОУ: 37332410)	10,3	12,7		123,30		
ТОВ "Східний геологічний союз" (ЄДРПОУ: 32426289)	6,4	11,4		178,13		
Актив Газ Ресурс	0	11,1				
Українська бурова компанія	5,7	11		192,98		
ПрАТ "Пласт" (ЄДРПОУ: 25168700) (Стрілкове родовище)	2,9	9,4		324,14		
Горизонти	9,1	9,1		100,00		
ПрАТ "Газінвест" (ЄДРПОУ: 30370711)	5,8	8,3		143,10		
Сахалінське	34,2	8,2		23,98		
ТОВ "Богородчанинафтогаз" (ЄДРПОУ: 38285759)	7,6	8		105,26		
МАККОМ-груп	7,2	8		111,11		
ТОВ "Тисагаз" (ЄДРПОУ: 22091121)	15,9	6,7		42,14		
СП "Бориславська нафтова компанія" (ЄДРПОУ: 22402928)	10	6,3		63,00		
ТНГК	9,7	5,5		56,70		
ТОВ "Укрнафтогазінвест" (ЄДРПОУ: 32847657)	9,6	5		52,08		
Шахта ім. О.Ф. Засядька	34,4	5		14,53		
СУКП "Дельта"	4,9	4,2		85,71		
Нордик	0	3,4				
ТОВ "Геологічне бюро "Львів" (ЄДРПОУ: 31978102)	4	3,2		80,00		
Укр-Аз-Ойл	0	3				
Нафтогазрембуд-1 (корпорація "Укрнерудпром")	5,9	1,9		32,20		
Інтернафтогазбуд	1,9	1,4		73,68		
ТОВ "Прикарпатська енергетична компанія" (ЄДРПОУ: 36042045)	1,6	1,1		68,75		
ТОВ "Трубопласт" (ЄДРПОУ: 30478052)	1,2	1		83,33		
Молтекс нафта і газ (Капітал ойл)	1,2	1		83,33		

Компанії	млн. кубометрів			%	Чистий прибуток (збиток) 2016, млн. грн.	Чистий прибуток (збиток) 2017, млн. грн.
	12 м. 2015	12 м. 2016	12 м. 2017			
Рожнятівнафта	0,2	0,8		12 м. 2016 до 12 м. 2015		
ТОВ "Нафтогазпромислова геологія" (ЄДРПОУ: 38238322)	0	0,4				
Екотехінформ ПП ДСД № 34	0,4	0,4		100,00		
ПрАТ "Укргазвидобуток" (ЄДРПОУ: 25635581)	116,6	0		0,00		

Джерело: <http://www.nefterynok.info/stati/dobycha-2016-otrasl-kontrastov>.

Таким чином, річний імпорт у 2017-му році 14,1 млрд. кубометрів імпорту природного газу був закономірним наслідком виходу економіки України на баланс між видобутком та споживанням.

Загалом, пропускна здатність газотранспортної системи України:

- на вході 288 млрд м³ на рік,
- на виході 178,5 млрд м³ на рік, у т.ч. на виході у країни Європи 142,5 млрд м³. Трубопроводи газотранспортної системи України (тис. км): 1 458 газорозподільних станцій, 702 газоперекачувальні агрегати розміщені на 72 (магістральних) компресорних станціях, у складі яких знаходиться 110 компресорних цехів. Визначення магістральному трубопроводному транспорту надане Законом України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту і газ", відповідно до якого "магістральний трубопровідний транспорт нафти і газу - технологічний комплекс - окремий трубопровід (або сукупність трубопроводів) та пов'язані з ним єдиним технологічним процесом об'єкти, за допомогою яких здійснюється постачання нафти і газу споживачам, включаючи транзитне постачання через територію України". Для забезпечення надійної роботи нафто- і газопроводів застосовують низьколеговані сталі 16ГС, 17Г1С, 17Г2СФ.

ПОТЕНЦІАЛ НАРОЩУВАННЯ ВИДОБУТКУ ТРАДИЦІЙНОГО ПРИРОДНОГО ГАЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АЛЬТЕРНАТИВИ

Наростити видобуток так званого традиційного природного газу суб'єктами державної та приватної форм власності, в результаті чого було б ліквідовано потребу в річному імпорті природного газу, який у 2017-му році становив 14,1 млрд. кубометрів, не можливо.

Концепція розвитку газовидобувної галузі України, затверджена розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1079-р., оцінила загальний обсяг витрат на видобуток 1 тис. куб. метрів природного газу до нарахування норми дохідності та податку на прибуток під час пошуку, розвідки і розробки нових типових родовищ:

- 1) при розмірі рентної плати 29 відсотків (для родовищ з глибиною залягання менше 5 тис. метрів) та
- 2) при розмірі рентної плати 14 відсотків (для родовищ з глибиною залягання більше 5 тис. метрів)

Глибина залягання/запаси газу	Загальний обсяг витрат (доларів США)	У тому числі		
		капітальні інвестиції	операційні витрати	рентна плата
Менше 3500 метрів/0,5 млрд. куб. метрів	195,2	105	38	52,2
Менше 3500 метрів/2,8 млрд. куб. метрів	170,2	87	31	52,2
Менше 5000 метрів/0,5 млрд. куб. метрів	225,2	127	46	52,2

Глибина залягання/запаси газу	Загальний обсяг витрат (доларів США)	У тому числі		
		капітальні інвестиції	операційні витрати	рентна плата
Менше 5000 метрів/2,8 млрд. куб. метрів	202,2	111	39	52,2
Більше 5000 метрів/2,8 млрд. куб. метрів	214,2	150	39	25,2

Джерело: Концепція розвитку газовидобувної галузі України, затверджена розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1079-р..

Також доцільно звернути увагу на те, що прогнозні обсяги видобутку природного газу публічним акціонерним товариством “Укрнафта” на існуючих та на нових родовищах, не оприлюднені у Концепції розвитку газовидобувної галузі, затвердженій розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 року № 1079-р, надає такі прогнозні цифри:

Найменування суб'єкта господарювання	Обсяг видобутку	Разом, млрд. м ³ .	У тому числі за роками				
			2016	2017 пр.	2018 пр.	2019 пр.	2020 пр.
ПАТ “Укргаз-видобування” ³⁷	Усього	84,5	14,5	15,2	16,5	18,2	20,1
	у тому числі:						
	Базовий	58	13,5	12,5	11,6	10,7	9,7
	на існуючих родовищах (витрати 1,4 млрд. доларів США, буде пробурено 270 свердловин, 30% свердловин – ГРП, 25% - аутсорсинг).	20,5	0,9	2,3	3,9	5,8	7,6
	на нових родовищах (витрати 1,6 млрд. доларів США, 55 розвід, 138 оцін., 200 експл. свердловин).	6	0,1	0,4	1	1,7	2,8
	Нових свердловин, зг. інвест. концепції УГВ	657	71	88	131	166	201
інші підприємства (без урахування прогнозних обсягів видобутку ПАТ “Укрнафта” ³⁸ орієнтовно 1,4 млрд. куб. метрів у 2016 році)	Усього	29,7	4,3	5	6	7	7,4
	у тому числі:						
	Базовий	12	3,3	2,8	2,4	2	1,5
	на існуючих родовищах	11,9	1	1,7	2,3	3,2	3,7
	на нових родовищах	5,8		0,5	1,3	1,8	2,2
Усього	114,2	18,8	20,2	22,5	25,2	27,5	

Джерело: Концепція розвитку газовидобувної галузі України, затверджена розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1079-р.

За такої динаміки газопромислові управління ПАТ “Укргазвидобування” зможуть самостійно наростити обсяг видобутку традиційного природного газу, доступного для НАК “Нафтогаз України” за державною регульованою (фіксованою) ціною для забезпечення загальносуспільних інтересів, майже до об'ємів, що відповідатимуть споживанню населення.

Потенціал для збільшення видобутку природного газу та супутних корисних копалин загальнодержавного значення є у першу чергу на родовищах у регіонах видобутку, розташованих у Дніпровсько-Донецькій

³⁷ Структурними підрозділами ПАТ “Укргазвидобування”, 100% статутного капіталу якого контролюється НАК “Нафтогаз України”, є три газопромислові управління: “Львівгазвидобування”, “Полтавагазвидобування”, “Шебелинкагазвидобування”, бурове управління “Укрбургаз”, Управління з переробки газу та газового конденсату “УГВ-СЕРВІС”, Управління будівельно-монтажних робіт “Укргазспецбудмонтаж”, Науково дослідний інститут УкрНДІгаз, Геофізичне управління “Укргазпромгеофізика”, САРС “ЛІКВО”, Учбово-оздоровчий комплекс “Червона Рута”, тощо).

³⁸ Структурні підрозділи ПАТ “Укрнафта” включають НГВУ “Полтаванафтогаз”, НГВУ “Чернігівнафтогаз”, НГВУ “Охтирканафтогаз” у Дніпровсько-Донецькій западині та НГВУ “Бориславнафтогаз”, НГВУ “Долинанафтогаз”, НГВУ “Надвірнафтогаз” у Передкарпатському прогині.

западині (Харківська, Полтавська, Сумська, Чернігівська та Дніпропетровська області), у Передкарпатському прогині (Івано-Франківська та Львівська області) та в інших регіонах.

Проте діяльність надрокористувачів пов'язана із значними зовнішніми негативними ефектами, зокрема, утворенням шламових амбарів, у випадку буріння свердловин амбарним методом, руйнування доріг важким автотранспортом. Зовнішні негативні ефекти до 01 січня 2018-го року не компенсувались в громадам в належному обсязі екологічним податком. Завдяки змінам до Бюджетного кодексу України, запровадженим Законом України від 20.12.2016 р. № 1793, починаючи з 01.01.18 р. відбулось скасування законодавчого вилучення рентної плати, визначеної підпунктом 14.1.217 пункту 14.1 статті 14

Податкового кодексу України в редакції Закону № 71-VIII від 28.12.2014, що надходить від видобування трьох корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, газу та газового конденсату) з системи міжбюджетного розподілу, закріпленої у ст. 29, 64, 66 та 69 Бюджетного кодексу України. Отже, відповідно до Закону України № 1793 від 20.12.2016 року:

95,00% рентних надходжень, згідно з пунктом 5 частини 2 статті 29 БКУ залишатиметься в державному бюджеті,

2,00% рентних надходжень, згідно з пунктом 5 частини 1 статті 64 БКУ буде розподілено до бюджету міста обл. значення та району,

1,00% рентних надходжень, згідно з пунктом 3 частини 1 статті 69 БКУ буде розподілено до бюджету міст рай. значення, селища та села (об'єднані територіальні громади отримують 3,00% рентних надходжень),

2,00% рентних надходжень, згідно пункту 4 частини 1 статті 66 БКУ буде розподілено до обласного бюджету.

Таким чином, шляхом прийняття Закону України № 1793 було реалізовано статтю 95 Конституції України та п. 9 ч. 1 ст. 7 Бюджетного кодексу України, відповідно до яких повинен втілюватись "принцип справедливості і неупередженості - бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами".

Також Держгеонадра почали видавати спеціальні дозволи на геологічне вивчення та дослідно-промислово розробку вуглеводнів нетрадиційними методами³⁹, тобто з використанням горизонтальних свердловин.

Технологічною альтернативою нарощуванню видобутку власного природного газу (CH₄) вважається **газифікація вугілля - замітника природного газу (ЗПГ)**. Газифікація вугілля була широко розвинена в першій половині ХХ ст. і до 1960 р. Наприклад, "в 1958 р. в СРСР працювало понад 350 газогенераторних станцій, на яких в 2500 генераторах вироблялося 35 млрд м³ природного газу на рік. У зв'язку з бурхливим розвитком газодобувної галузі газифікація вугілля різко скоротилася⁴⁰. Проте після закриття газогенераторних станцій в багатьох країнах, газогенераторні котли (реактори), де використовувалась газифікація вугілля, продовжували працювати у Південноафриканській республіці (180 кілобарелів на день (SASOL, 1990)), Нігерії та Китаї. Існуючі потужності заводів передбачали отримання 1-3 барелі алканів C_nH_(2n+2) з тонни газифікованого вугілля. Перспективними галузями застосування є переробка високосірчистого і високозольного вугілля, переробка вугілля у районах віддалених від газопроводів, а також виробництво синтез-газу (COH₂), газів-відновників та водню (H₂) для потреб хімічної промисловості. З отриманого водню (H₂) надалі отримуються алкани (парафіни): (2n+1)H₂ + nCO ↔ C_nH_(2n+2) + nH₂O. Газифікації піддається як вугілля виду Б (буре), так і вугілля виду кам'яне, згідно ДСТУ 3472-96⁴¹. НАК "Нафтогаз України" у грудні 2012 р. підписав кредитну угоду з Державним банком розвитку Китаю (China Development Bank Corporation) про залучення \$3,66 млрд. під держгарантії

³⁹ "нетрадиційні скупчення вуглеводнів - скупчення, що включають в себе газ та нафту із сланцевих товщ, ущільнених порід (пісковиків тощо), газ (метан) вугільних родовищ, газ центрально-басейнового типу, нафту, конденсат або іншу вуглеводневу сировину" (джерело: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.03.2017 № 118 "Про затвердження Правил розробки нафтових і газових родовищ").

⁴⁰ <http://chem21.info/info/269205>.

⁴¹

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B2%D1%83%D0%B3%D1%96%D0%BB%D0%BB%D1%8F.

для реалізації чотирьох проектів заміщення газу вугіллям. Кредит було залучено на 19 років, до 2031 року. Вартість його обслуговування повинна була становити \$2,396 млрд. На підготовку та погодження проектів договором було відведено чотири роки. Заводи з газифікації бурого та кам'яного вугілля планувалось збудувати у Луганській, Донецькій та Одеській областях по технології Shell, апробованій у Китаї.

ПОТЕНЦІЙНА ВІДМОВА ВІД ФІКСОВАНОЇ ЦІНИ ПЕРЕПРОДАЖУ НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ” ПРИРОДНОГО ГАЗУ, ОТРИМАНОГО ВІД ДОЧІРНЬОГО (КОНТРОЛЬОВАНОГО) ПІДПРИЄМСТВА “УКРГАЗОВИДОБУВАННЯ” ЗА ДЕРЖАВНОЮ РЕГУЛЬОВАНОЮ (ФІКСОВАНОЮ) ЦІНОЮ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ. ВСТАНОВЛЕННЯ ПЛАВАЮЧИХ ЦІН В МЕЖАХ ПОКЛАДЕНИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ОBOB’ЯЗКІВ, ЩО БАЗУЮТЬСЯ НА ІМПОРТНОМУ ПАРИТЕТІ З НІМЕЦЬКИМ ХАБОМ, А НЕ НА ЦІНАХ БІРЖОВИХ АУКЦІОНІВ В УКРАЇНІ.

Весь природний газ, видобутий ПАТ “Укргазвидобування” у 2017 році, був придбаний НАК “Нафтогаз України” за ціною 4 849 грн/тис. м³ та проданий за ціною **4 942 грн/тис. м³** з метою задоволення попиту споживачів ПСО (домогосподарств та теплогенеруючих компаній). З урахуванням податку на додану вартість отримуємо тарифи:

придбаний НАК, у т.ч. ПДВ 20%	проданий НАК, у т.ч. ПДВ 20%
5 818,8 грн/тис. м ³	5 930,4 грн/тис. м ³

Пункт 13 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, передбачає перепродаж НАКом природного газу за ціною, **визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів**, без урахування податку на додану вартість, тарифів на транспортування та розподіл природного газу, які підлягають обов’язковій оплаті відповідно до умов договорів розподілу природного газу та величини торговельної надбавки (націнки) постачальника природного газу із спеціальними обов’язками, максимальний рівень якої визначений пунктом 14 Положення. Виконання договорів постачання природного газу оформляється актами приймання-передачі природного газу підприємствами ТКЕ⁴².

42

<http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/f8c2b53a77d4c30dc2256eed00354a6a/90CBE7321AEC13C1C225829C0031FE3D?OpenDocument>.

Закон України від 3.11.2016 р. №1730-VIII “Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії”, який передбачає запровадження комплексу механізмів врегулювання взаємовідносин суб’єктів енергетичних ринків, зокрема:

- мораторій на виконавче провадження та примусове виконання судових рішень щодо зобов’язань ТКЕ перед компанією за природний газ;
- заборону на нарахування неустойки, інфляційних нарахувань, процентів річних у зв’язку з неналежним виконанням контрагентами компанії умов укладених договорів;
- списання непогашених зобов’язань ТКЕ з оплати неустойки, інфляційних нарахувань, процентів річних, без джерел покриття витрат, яких зазнала компанія.

Частиною 3 ст.7 Закону № 1730 передбачено, що на заборгованість за природний газ, використаний для виробництва теплової та електричної енергії, надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води, погашену до набрання чинності цим Законом, неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних не нараховуються, а нараховані підлягають списанню з дня набрання чинності цим Законом. При цьому п.16 ч.1 ст.39 Закону України “Про виконавче провадження” наслідком списання зазначеної заборгованості є закінчення виконавчого провадження.

Положення Закону потенційно можуть бути застосовані до 2 160 виконавчих проваджень зі стягнення заборгованості на загальну суму 17 млрд грн, з якої:

- реструктуризації на 5 років підлягають 11,0 млрд грн;
- списанню – 5,9 млрд грн (3,6 млрд грн з моменту набрання чинності законом; 2,3 млрд грн за умови повного виконання теплогенеруючими та теплопостачальними організаціями договору про реструктуризацію заборгованості).

Відповідно до абзацу одинадцятого пункту 13 Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, “якщо розрахована ціна газу на рівні імпортного паритету перевищує більше ніж на 10 відсотків ціну природного газу, за якою НАК “Нафтогаз України” продає природний газ з 1 квітня 2017 р. відповідно до абзацу першого цього пункту, то у період з 1 жовтня 2017 р. до 18 жовтня 2018 р. ціна продажу (постачання) природного газу НАК “Нафтогаз України” для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії для населення, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” (починаючи з 16 березня 2018 року) *de facto* є державною регульованою фіксованою, але *de jure* може дорівнювати розрахованій ціні газу на рівні імпортного паритету”.

Одночасно із прийняттям рішення про зміну ціни в порядку, визначеному цим пунктом, переглядається ціна придбання природного газу, визначена в абзаці першому пункту 7 цього Положення, з урахуванням торговельної надбавки (націнки) НАК “Нафтогаз України” на рівні 1,917 відсотка.

Таблиця.

1	Категорія споживачів	Ціноутворення	Структура собівартості природного газу ⁴³		
			грн.	%	
	Релігійні організації	(4 942 грн.+ ПДВ 20% + імпортний паритет зг. формули абзацу одинадцятого пункту 13 Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187+ + тариф на транспортування, + тариф на розподіл природного газу, + 2,5% торговельна надбавка (націнка) постачальника природного газу із спеціальними обов’язками) * коефіцієнт 0,5. Під час продажу природного газу постачальникам природного газу для потреб релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та під час постачання природного газу виробникам теплової енергії для потреб релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) відповідно до цього Положення до ціни застосовується коефіцієнт 0,5.			
			510,00	7,90%	собівартість власного видобутку ПАТ “Укргазвидобування”, озвучена Міністром енергетики та вугільної промисловості України Демчишином Володимиром Васильовичем на годині Уряду 10.04.2015 року
			1 080,00	16,73%	рента 29% чи 70% (Плата за надра, за нафту, газ та газовий конденсат)
			83,64	1,30%	цільова надбавка (4%)
			732,70 (станом на 31.12.16) ⁴⁴	4,56%	транспортування магістральними трубопроводами (скасвано додаток 2 до постанови НКРЕКП від 03.03.2015 № 503).
			361,8	5,60%	транспортування розподільчими трубопроводами приватними газорозподільчими компаніями
			Від 40,90 (ПАТ “Луганськ-газ”) до 116,50	1,40%	постачання до споживача приватними газопостачальними компаніями (максимальна торгова націнка постачальника природного газу із

Крім цього, у зв’язку із набранням чинності Закону № 1730 в судах збільшилась кількість справ, предметом яких є застосування ч. 3 ст.7 цього Закону.

Теплопостачальні організації, включені Мінрегіоном до Реєстру підприємств, які беруть участь у механізмах, передбачених цим Законом (на кінець 2017 року 198 учасника, з яких 182 мають заборгованість перед НАК “Нафтогаз України”.

⁴³ До 1 травня 2016 року роздрібні ціни на природний газ для населення були диференційовані залежно від виду та обсягів використання (гривень за кубічний метр), з урахуванням ПДВ, торгової націнки постачальника до існуючих тарифів, тарифів на послуги з транспортування та розподілу газу. Джерело: річний звіт групи НАК “Нафтогаз України” за 2016-й рік.

⁴⁴ Тариф на транспортування природного газу магістральними трубопроводами для точок входу, розташованих на державному кордоні України (відповідно до постанови НКРЕКП від 29.12.15 № 3158), становить 12,47 дол. США за тисячу кубічних метрів, без ПДВ.

	Категорія споживачів	Ціноутворення	Структура собівартості природного газу ⁴³		
			(ТОВ "Газпостач-сервіс")		
2	<p>Виробники теплової енергії для категорій використання природного газу, визначених підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, в тому числі для виробництва електричної енергії.</p> <p>Закупили у НАК "Нафтогаз України" для населення: 2014 – 7,065 2015 – 5,861 2016–5,758 2017– млрд.м³. природного газу.</p> <p>Закупили у НАК "Нафтогаз України" для бюджетних організацій у 2016–0,338 млрд. м³. природного газу.</p>	<p>(4 942 грн.+ + ПДВ 20% + імпорتنний паритет зг. формули абзацу одинадцятого пункту 13 Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 + + тариф на транспортування, + тариф на розподіл природного газу, + 2,5 % - торговельна надбавка (націнка) постачальника природного газу із спеціальними обов'язками) * коефіцієнт 1,6.</p> <p>(Абзац пункту 13 Постанови Кабінету Міністрів України із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 831 від 25.10.2017}, визначив, що "під час постачання природного газу виробникам теплової енергії для категорій використання природного газу, визначених підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, в тому числі для виробництва електричної енергії, крім визначених в абзаці першому цього пункту, а також для виробництва електричної енергії такими виробниками згідно з цим Положенням до ціни застосовується коефіцієнт 1,6").</p>			спеціальними обов'язками визначена Додатком 2 до Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. № 758
			584,22	9,05%	ПДВ 20%
			3 451,80	53,47%	дохід НАК "Нафтогаз України" (на покриття кредитного портфелю групи ⁴⁵ , який станом у 2016-му році становив 71 359,02 млн. грн., у т.ч. 61% валютна частка (еквівалент 43 529 млн. грн.) та 39% гривнева частка (27 830 млн. грн.). За 2017-й рік було погашено позик на 63 млрд. грн., а надійшло на 48,9 млрд. грн., і після 2,6 млрд. грн. курсових різниць позики становили 59,3 млрд. грн., у т.ч. 21,2 млрд. грн. у гривнях, 26,7 млрд. грн. у доларах США, 11,4 млрд. грн. у євро. За рахунок кредитного портфелю фінансується придбання імпортного російського природного газу або за прямими контрактами з РАО "Газпром", або по реверсу з країн ЄС. У грудні 2016 року між Нафтогазом та Міністерством фінансів України, з одного боку, та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) та двома комерційними банками-нерезидентами, з іншого боку, укладено пакет кредитної документації щодо залучення фінансування у сумі 478 млн євро (еквівалент 500 млн дол.) під гарантію МБРР. Постачальникам природного газу із спеціальними обов'язками Положення встановлюється максимальна торгова націнка (надбавка).
6 456,16	100%	Можливий тариф, без урахування змішування (з урахуванням: 7 503 грн.), Постанова НКРЕКП від 03.03.2015 № 502 "Про встановлення ціни на товарний природний газ власного			

⁴⁵ Усі позики групи були забезпечені станом на 31 грудня 2016 та 2015 років. Позики групи були забезпечені такими видами застав: надходження від майбутніх продажів: 143 965 млн. гривень, основні засоби: 10 536 млн. грн., запаси: 37 698 млн. грн. Станом на 31 грудня 2016 року позики групи були гарантовані державою у сумі 28 912 мільйонів гривень. Джерело: річний звіт групи НАК "Нафтогаз України" за 2016-й рік.

	Категорія споживачів	Ціноутворення	Структура собівартості природного газу ⁴³
			видобутку для ПАТ "Укргазвидобування", Постанова НКРЕКП № 583 від 03.03.2015 "Про встановлення роздрібних цін на природний газ, що використовується для потреб населення".
3	Населення	Регіональні газорозподільчі підприємства (облгазбути) закуповують природний газ для перепродажу населенню за регульованим тарифом, відповідно до докладених на НАК "Нафтогаз України" спеціальних обов'язків (ПСО): 2014 – 15,075 млрд. кубометрів, 2015 – 11,298 млрд. кубометрів, 2016 - 11,879 млрд. кубометрів. 2017 -	Постанова НКРЕКП № 583 від 03.03.2015 "Про встановлення роздрібних цін на природний газ, що використовується для потреб населення".
	Державне підприємство України "Міжнародний дитячий центр "Артек"		
	Бюджетні установи та інші юридичні особи		Постанови НКРЕКП.

Для різних категорій споживачів НАК "Нафтогаз України" (код ЄІС - 56X9300000003502) розмістив такі типові проекти договорів:

- 1) примірний договір -БО для підприємств, які виробляють теплову енергію для потреб бюджетних установ/організацій (постачається імпортований газ (за кодом згідно УКТ ЗЕД 2711 21 00 00, ввезений Публічним акціонерним товариством "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" на митну територію України), споживач надає завірену копію акта про надання послуг з розподілу (транспортування) природного газу за розрахунковий місяць, складеного між споживачем та оператором газорозподільних мереж (газотранспортної системи): <http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-BO-Okt2017.pdf> (на дату укладання договору ціна на природний газ становить **4 942,00** гривні за 1000 куб.м., (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, а також податків та зборів, що включаються до вартості природного газу, відповідно до Податкового кодексу України). До визначеної ціни застосовується коефіцієнт 1,6), роблячи ціну на природний газ **7 907,20** гривень за 1000 куб.м. без ПДВ, крім того ПДВ – 1 581 грн 44 коп., разом з ПДВ – **9 488 грн 64 коп.** за 1000 куб.м.),
- 2) примірний договір -ЕЕ для виробників теплової енергії для виробництва електричної енергії імпортований газ (за кодом згідно УКТ ЗЕД 2711 21 00 00, ввезений на митну територію України ПАТ "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України"), у пунктах приймання-передачі газу на газовимірвальних станціях, які знаходяться на кордоні України, та/або в пунктах приймання-передачі газу з ПСГ в газотранспортну систему: <http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-EE-Okt2017.pdf> (Ціна та порядок зміни ціни на природний газ, який постачається за цим договором, встановлюється Положенням. На дату укладання договору ціна на природний газ становить **4 942,00** гривні за 1000 куб.м (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, а також податків та зборів, що включаються до вартості природного газу, відповідно до Податкового кодексу України). До

визначеної ціни застосовується коефіцієнт **1,6**), роблячи ціну на природний газ **7 907,20** гривень за 1000 куб.м. без ПДВ, крім того ПДВ – 1 581 грн 44 коп., разом з ПДВ – **9 488 грн 64 коп.** за 1000 куб.м⁴⁶.

3) примірний договір – КП постачання природного газу для підприємств, які виробляють теплову енергію для потреб підприємств, компобуту тощо, <http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-KP-Okt2017.pdf> (до визначеної ціни застосовується коефіцієнт **1,6**), роблячи ціну на природний газ **7 907,20** гривень за 1000 куб.м. без ПДВ, крім того ПДВ – 1 581 грн 44 коп., разом з ПДВ 20% – **9 488 грн 64 коп.** за 1000 куб.м).

4) примірний договір –Н купівлі-продажу природного газу для побутових споживачів <http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-N-Okt2017.pdf> (на дату укладання договору ціна на природний газ становить **4 942,00** гривні за 1000 куб.м., крім того ПДВ – 988 грн 40 коп., разом з ПДВ – **5 930 грн 40 коп.** за 1000 куб.м.).

5) примірний договір - ПР(Л) для постачання газу виробникам теплової енергії для власних, промислових потреб ([http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-PR\(L\)-Okt2017.pdf](http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-PR(L)-Okt2017.pdf)). На дату укладання договору ціна на природний газ становить **4 942,00** гривні за 1000 куб.м (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, а також податків та зборів, що включаються до вартості природного газу, відповідно до Податкового кодексу України). До визначеної ціни застосовується коефіцієнт 1,6), роблячи ціну на природний газ **7 907,20** гривень за 1000 куб.м. без ПДВ, крім того ПДВ – 1 581 грн 44 коп., разом з ПДВ – **9 488 грн 64 коп.** за 1000 куб.м .

6) примірний договір №_ -РО для підприємств, які виробляють теплову енергію для потреб релігійних організацій постачання природного газу (<http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-RO-Okt2017.pdf>). ціна на природний газ становить **4 942,00** гривні за 1000 куб.м (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, а також податків та зборів, що включаються до вартості природного газу, відповідно до Податкового кодексу України). До визначеної ціни застосовується коефіцієнт **0,5**. У разі зміни ціни на газ відповідно до умов чинного законодавства, вона є обов'язковою для сторін за цим Договором з дати набрання чинності відповідних змін. Ціна за 1000 куб.м газу за цим договором на дату його укладання становить **2 471,00** гривень, крім того податок на додану вартість - 20% 494,2 грн. Всього до сплати за 1000 куб.м. природного газу – **2 965,20 грн.**

7) примірний договір –ТЕ постачання природного газу для підприємств, які виробляють теплову енергію для потреб населення (<http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-TE-Okt2017.pdf>). Ціна за 1000 куб.м газу на дату укладання договору становить **4 942,00** гривні, крім того податок на додану вартість (ПДВ) - 20%. Усього до сплати разом з податком на додану вартість – **5 930,40** грн. (п'ять тисяч дев'ясот тридцять грн. 40 коп.).

8) примірний договір №__ - ПР постачання природного газу (<http://www.naftogaz.com/files/SaleOfGas/Dogovir-PR-1-02-2018.pdf>) для використання Споживачем для власних потреб (до 50 тис. куб.м (включно та від 50 тис. куб. м).

У перших семи договорах ціна є фіксованою, а у восьмому взагалі відсутня. Це значить, що ціна газу на рівні імпортного паритету не перевищує більше ніж на 10 відсотків ціну природного газу, за якою НАК "Нафтогаз України" продає природний газ.

Як виробники теплової енергії, так і інші категорії споживачів, для яких ПАТ "Укргазвидобування", 100% статутного капіталу якого контролюється "НАК "Нафтогаз України", продає природний газ "НАК "Нафтогаз України" з 1 квітня 2017 р. по 18 жовтня 2018 р. природний газ відповідно до абзаців першого і другого пункту 6 цього Положення за ціною, визначеною на рівні **4 849 гривень за 1000 куб. метрів** (без урахування податку на додану вартість)" отримують природний газ за фіксованою ціною.

Проте такі постачання відбуваються за ціною, яка не є вже такою привабливою у порівнянні з цінами товарних бірж, де продається природний газ приватних газовидобувних компаній.

⁴⁶ Споживачі зобов'язані укласти договір/договори на розподіл та/або транспортування природного газу з оператором(ами) газорозподільних мереж та/або газотранспортної системи на обсяги газу, що постачається за цим договором.

Таким чином, не зрозуміло, у чому полягає загальносуспільний інтерес, якщо ціна хоч і державна регульована, відповідно до Закону України “Про ціни та ціноутворення”, проте плаваюча, залежна від ціноутворення на нерезидентських ринках? Висока ціна на централізоване опалення та гаряче водопостачання, встановлена у Постановах НКРЕКП, компенсується субсидіями, відповідно до Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня № 20. Додатково було прийнято постанову Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій” від 10.03.2016 №165, а також спільний наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України і Міністерства фінансів України “Про внесення змін до Порядку проведення розрахунків за природний газ, теплопостачання і електроенергію” від 16.03.2016 №174/369, зареєстровано в Мінюсті 22.03.2016 за № 420/28550. Кабінет Міністрів України постановою від 08.11.2017 року № 951 “Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України”, змінив порядок виплати коштів субвенції на фінансування пільг та житлових субсидій, починаючи з 01.10.2018 року.

Постачальники природного газу, визначені у додатку, не мають права відмовити побутовому споживачеві, релігійній організації (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек”, об’єкти газоспоживання якого (якої) розташовуються у межах відповідної території ліцензованої діяльності з розподілу природного газу, в укладенні договору про постачання природного газу, якщо такий споживач звернувся з відповідною заявою до постачальника. *{Пункт 14 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 166 від 28.02.2018}*.

У короткостроковій перспективі існують способи збільшити ресурс природного газу, доступного для НАК “Нафтогаз України” для потреб комунально-побутового споживання, інший ніж нарощування видобутку:
 1) річний ресурс 1,1 млрд. кубометрів природного газу, що видобувається ПАТ “Укрнафта”, 50%+1 акція статутного капіталу якої контролюється “НАК “Нафтогаз України”, вилучена з викупу за фіксованою ціною для загальносуспільних потреб,
 2) частка природного газу, що видобувається за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “Укрнафта”, контрольованих НАК “Нафтогаз України”.

Також у короткостроковій перспективі відсутня альтернатива імпорту для потреб економіки України близько 11-14 млрд. кубометрів російського природного газу, який завдяки контрактам НАК “Нафтогаз України” Уряду Тимошенко Ю.В. 2009-го року доцільніше імпортувати за реверсом з території країн – членів ЄС, аніж за прямими контрактами “бери або плати” з РАО “Газпром”. Адже серед країн-членів ЄС не є нетто-імпортерами лише Нідерланди та Румунія, яка видобуває вуглеводні на шельфі, також Норвегія, яка є членом Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), не входячи до ЄС.

Доцільно прибрати з формули ціноутворення імпортний паритет з німецьким хабом, де природний газ повинен бути дорогий, оскільки Німеччина за рік видобуває 14,4 млрд. кубометрів природного газу, а споживає 92,6 млрд. кубометрів, означатиме перехід від нерегульованої (плаваючої) до регульованої (фіксованої) ціни природного газу для суспільних потреб.

Таблиця. Обсяги видобутку та запасів природного газу деяких країн світу згідно з даними статистичного огляду світової економіки та державного балансу корисних копалин

Найменування країни	Видобуток газу, млрд. куб. метрів		Споживання газу, млрд. куб. метрів	Імпорт (експорт) газу, млрд. куб. метрів	Заг. потужність підзем. сховищ газу	Обсяг доведених видобувних запасів газу, млрд. куб. метрів		Відбір запасів, відсотків	Забезпечення видобутку газу із запасів, років	Сланцевий газ, прогнозні ресурси, що піддаються вилученню, трлн. кубм.
	2010	2016				2010	2010			
										2010

Найменування країни	Видобуток газу, млрд. куб. метрів		Споживання газу, млрд. куб. метрів	Імпорт (експорт) газу, млрд. куб. метрів	Заг. потужність підзем. сховищ газу	Обсяг доведених видобувних запасів газу, млрд. куб. метрів		Відбір запасів, відсотків	Забезпечення видобутку газу із запасів, років	Сланцевий газ, прогнозні ресурси, що піддаються вилученню, трлн. кубм.
	2010	2016				2010	2010			
США		763					7 700-10 400	7,3%	14	
Канада		163					2 000	8,2%	12	
Мексика		53					350	15,1%	7	
Аргентина		35					300	11,7%	9	
Колумбія		11					150	7,3%	14	
Росія		573					32 300-44 800	1,8%	56	
Норвегія	103,4	120,4	4,5	(81%)		2 039,7	1 858	6,2%	16	2 351,3
Нідерланди (у т.ч. родовище Гронінген)	79	48,1 (24)	48,7	(62%)	14,3	1 388,1	674-700	6,1%	15	481,6
Великобританія	59,2	43	88,1	33%	1,4-4,9	254,9	207	15,9%	6	566,6
Румунія		9,9			3,1		110	6,6%	14	
Італія		5,8			17,2		34,9-45	12,4%	9	
Польща	5,9	5,8	16,4	64%	3,2	164,3	90,7-93	3,4%	27	52 974,5
Данія	8,5	4,8	4,5	(91%)	1,2	59,5	13-31			651,5
Франція	0,8	0,04	49	98%	11,7	56,6				5 099,1
Німеччина	14,4	7,6	92,6	84%	24,9	175,6	35,4-40			226,6
Швеція	-	-	1,1	100%		-				1 161,5
Туреччина	0,8		35,1	98%		5,7				424,9
Литва	-	-	2,8	100%		-				113,3
Словаччина*		0,11			3,4					
Україна	20,4	20,5			31		590-603	2,2%	46	

Джерело: Енергетична стратегія України до 2030-го року, Концепція розвитку газовидобувної галузі України, затверджена розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1079-р.

http://www.naftogaz.com/files/journal/3_2016_preview.pdf.

* - дані щодо видобутку природного газу у Словаччині (2012-й рік) взято з Вікіпедії.

Якщо залишати ціну, за якою НАК “Нафтогаз України” продає природний газ для загальносупільних потреб, *de jure* державною регульованою плаваючою, що не доцільно, то прив’язку краще робити до цін біржових аукціонів, що регулюються Постановою КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 “Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу”. Проте *de facto* ціна є державною регульованою фіксованою.

Крім договорів спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “Укрнафта”, 3,7-4,2 млрд. кубометрів від приватного видобутку природного газу не зможуть забезпечити потреби економіки України у природному газі. Проте індикативом ціноутворення і для імпортного газу повинна стати або товарна біржа:

- 1) державної форми власності (електронний біржовий майданчик), на зразок тієї, що створена в аграрному секторі при Аграрному фонді,
- 2) приватної власності, вибрана на підставі конкурсних вимог щодо відбору товарних бірж (електронних біржових майданчиків) для організації та проведення електронних біржових торгів з купівлі-продажу вугільної продукції, у вигляді наказу Мінекономрозвитку від 19 червня 2012 р. № 723, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 27.06.2012 за № 1073/2138 (джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1073-12>).

**Порівняльна таблиця пропонованих
змін до Постанови від 22 березня 2017 р. № 187**

	ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
	
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА	
від 22 березня 2017 р. № 187 Київ	
<p style="text-align: center;">Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу⁴⁷</p> <p>{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 831 від 25.10.2017 № 951 від 08.11.2017 № 166 від 28.02.2018 № 228 від 28.03.2018 № 415 від 30.05.2018 № 596 від 26.07.2018 № 669 від 29.08.2018 № 781 від 28.09.2018}</p> <p>Відповідно до статті 11 Закону України “Про ринок природного газу” Кабінет Міністрів України постановляє:</p> <p>1. Затвердити <u>Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу</u>, що додається.</p> <p>2. Міністерству енергетики та вугільної промисловості забезпечити до 1 липня 2017 р. вчинення передбачених <u>пунктом 13</u> Положення, затвердженого цією постановою, дій щодо розрахунку ціни природного газу на рівні імпортного паритету та розміщення на власному офіційному веб-сайті інформації про таку ціну і про деякі умови виконання спеціальних обов'язків, які покладаються на суб'єктів ринку</p>	

⁴⁷ Замінив Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. № 758.

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

природного газу.

3. Ця постанова набирає чинності з 1 квітня 2017 р. та діє до 18 жовтня 2018 р.

{Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 228 від 28.03.2018, № 415 від 30.05.2018, № 596 від 26.07.2018, № 669 від 29.08.2018, № 781 від 28.09.2018}

Прем'єр-міністр України Інд. 37	В.ГРОЙСМАН
---	-------------------

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 187
--

ПОЛОЖЕННЯ
про покладення спеціальних
обов'язків на суб'єктів ринку
природного газу для забезпечення
загальносуспільних інтересів у
процесі функціонування ринку
природного газу

1. Це Положення визначає обсяг та умови виконання спеціальних обов'язків, що покладаються на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (далі - спеціальні обов'язки), зокрема для забезпечення стабільності, належної якості та доступності природного газу, підтримання належного рівня безпеки його постачання споживачам, не створюючи загрози першочерговій цілі створення повноцінного ринку природного газу, заснованого на засадах вільної конкуренції з дотриманням принципів пропорційності, прозорості та недискримінації.

Це Положення:

застосовується у прозорий і недискримінаційний спосіб та не повинне обмежувати права суб'єктів господарювання, що створені відповідно до законодавства інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства, зокрема право на здійснення постачання природного газу споживачам за умови

	ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
<p>дотримання вимог законодавства;</p> <p>не позбавляє побутових споживачів та виробників теплової енергії права обирати постачальника природного газу і права придбавати природний газ за цінами, що вільно встановлюються сторонами договору постачання природного газу, як це передбачено <u>Законом України</u> “Про ринок природного газу”;</p> <p>не позбавляє постачальників природного газу, зокрема із спеціальними обов’язками, права вільно обирати оптового продавця природного газу для потреб їх господарської діяльності.</p> <p>2. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в <u>Законі України</u> “Про ринок природного газу”.</p> <p>3. Цим Положенням покладаються такі обов’язки:</p> <p>1) обов’язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (далі - НАК “Нафтогаз України”), та обов’язок НАК “Нафтогаз України” придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;</p> <p><i>{Підпункт 1 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 166 від 28.02.2018}</i></p>	<p>1) обов’язок господарських товариств, 50 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”, ПАТ “Укрнафта”)⁵¹, продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (далі - НАК “Нафтогаз України”), та обов’язок НАК “Нафтогаз України” придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;</p> <p><i>{Підпункт 1 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 166 від 28.02.2018}</i></p>

⁵¹ Див.: судові постанови та ухвали по справах № 910/10255/13 та № 826/1503/14.

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

2) обов'язок НАК "Нафтогаз України" продавати природний газ постачальникам природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України "Міжнародний дитячий центр "Артек" на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;

{Підпункт 2 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 166 від 28.02.2018](#)}

3) обов'язок постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК "Нафтогаз України" відповідно до цього Положення, постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України "Міжнародний дитячий центр "Артек" на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;

{Підпункт 3 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 166 від 28.02.2018](#)}

4) обов'язок НАК "Нафтогаз України" постачати природний газ на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням:

виробникам теплової енергії для виробництва теплової енергії для всіх категорій споживачів (фізичні або юридичні особи, які використовують теплову енергію на підставі договору);

виробникам теплової енергії, які фінансуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету, що використовують природний газ з метою гарячого водопостачання і опалення приміщень житлового фонду та гуртожитків, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії, які фінансуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету, що використовують природний газ з метою опалення службових та виробничих приміщень, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії - об'єднанням

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельним кооперативам, що використовують природний газ з метою гарячого водопостачання і опалення приміщень, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії, що використовують природний газ для виробництва електричної енергії.

{Підпункт 4 пункту 3 в редакції Постанови КМ [№ 831 від 25.10.2017](#)}

4. Для проведення розрахунків за спожитий природний газ побутовими споживачами, релігійними організаціями та державним підприємством України “Міжнародний дитячий центр “Артек” постачальники природного газу, а також оптові продавці, що здійснюють продаж природного газу таким постачальникам для виконання спеціальних обов’язків, покладених на зазначених продавців, відкривають в установах уповноважених банків поточні рахунки із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ від споживачів.

{Абзац перший пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 166 від 28.02.2018](#)}

Визначити уповноваженими банками, які обслуговують поточні рахунки із спеціальним режимом використання постачальників природного газу, а також оптових продавців, що здійснюють продаж природного газу таким постачальникам для виконання спеціальних обов’язків, покладених на зазначених продавців, ВАТ “Державний ощадний банк України”, ПАТ акціонерний банк “Укргазбанк”, ПАТ “Комерційний банк “Приватбанк” та ПАТ “Державний експортно-імпортний банк України”.

{Абзац другий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 831 від 25.10.2017](#)}

5. Обов’язок, передбачений:

1) підпунктом 2 пункту 3 цього Положення:

не застосовується до побутових споживачів та релігійних організацій, що

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

проживають/розташовані на тимчасово окупованій території України;

виконується НАК “Нафтогаз України” за умови відкриття постачальниками природного газу поточних рахунків із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ від споживачів із зазначенням у договорах, укладених із споживачами, номерів відповідного поточного рахунка із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять за спожитий природний газ, виключно на такий рахунок;

2) підпунктом 3 пункту 3 цього Положення, не застосовується до діяльності з постачання природного газу побутовим споживачам та релігійним організаціям, що проживають/розташовані на тимчасово окупованій території України;

3) підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, не застосовується до діяльності з постачання природного газу на об’єкти газоспоживання виробників теплової енергії, що розташовані на тимчасово окупованій території України.

6. ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз” зобов’язані до 18 жовтня 2018 р. щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку (крім обсягів виробничо-технологічних витрат, обсягів, які використовуються для власних потреб ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”, пов’язаних з видобутком, підготовкою до транспортування і транспортуванням природного газу, а також для виробництва скрапленого природного газу та стабільного бензину), а НАК “Нафтогаз України” - придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках

6. Усі структурні підрозділи ПАТ “Укргазвидобування”⁵², у тому числі суб’єкти договорів спільної діяльності, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”, ПАТ “Укрнафта”, зобов’язані до 18 жовтня 2018 р. щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку (крім обсягів виробничо-технологічних витрат, обсягів, які використовуються для власних потреб ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз” та ПАТ “Укрнафта”, пов’язаних з видобутком, підготовкою до транспортування і транспортуванням природного газу, а також для виробництва скрапленого природного газу та стабільного бензину), а НАК “Нафтогаз України” - придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, , релігійних організацій (крім обсягів, що

⁵² Газопромислові управління “Полтавагазвидобування”, “Шебелинкагазвидобування”, “Львівгазвидобування”, бурове управління “Укрбургаз”, Управління з переробки газу та газового конденсату “УГВ-СЕРВІС”, Управління будівельно-монтажних робіт “Укргазспецбудмонтаж”, Науково дослідний інститут УкрНДІгаз, Геофізичне управління “Укргазпромгеофізика”, САРС “ЛІКВО”, Учбово-оздоровчий комплекс “Червона Рута”.

	ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
<p>виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням.</p> <p><i>{Абзац перший пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 166 від 28.02.2018, № 228 від 28.03.2018, № 415 від 30.05.2018, № 596 від 26.07.2018, № 669 від 29.08.2018, № 781 від 28.09.2018}</i></p> <p>Інші суб’єкти господарювання, що провадять діяльність з видобутку природного газу, в тому числі учасники угод про спільну діяльність, що були укладені до набрання чинності цим Положенням, можуть добровільно взяти на себе зобов’язання, передбачене абзацом першим цього пункту, стосовно будь-якого обсягу видобутого газу. У такому разі до зазначених суб’єктів господарювання застосовуються відповідні норми цього Положення.</p> <p>Природний газ, придбаний відповідно до абзаців першого і другого цього пункту, використовується НАК “Нафтогаз України” виключно для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек”.</p> <p><i>{Абзац третій пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 166 від 28.02.2018}</i></p> <p>НАК “Нафтогаз України” має право проводити операції, пов’язані із заміщенням між імпортованим природним газом та природним газом, придбаним відповідно до абзаців першого і другого цього пункту, з метою врахування сезонних розривів між споживанням та видобутком природного газу.</p> <p>7. НАК “Нафтогаз України” придбаває з 1 квітня 2017 р. по 18 жовтня 2018 р. природний</p>	<p>використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням.</p> <p><i>{Абзац перший пункту 6 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 166 від 28.02.2018, № 228 від 28.03.2018, № 415 від 30.05.2018}</i></p>

ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187

газ відповідно до абзаців першого і другого пункту 6 цього Положення за ціною, визначеною на рівні 4849 гривень за 1000 куб. метрів (без урахування податку на додану вартість).

{Абзац перший пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 228 від 28.03.2018](#), [№ 415 від 30.05.2018](#), [№ 596 від 26.07.2018](#), [№ 669 від 29.08.2018](#), [№ 781 від 28.09.2018](#)}

Одночасно із прийняттям рішення про зміну ціни, передбаченої пунктом 13 цього Положення, переглядається ціна придбання природного газу, визначена в абзаці першому цього пункту, з урахуванням торговельної надбавки (націнки) НАК “Нафтогаз України” на рівні 1,917 відсотка.

8. НАК “Нафтогаз України” до 1 травня 2017 р. (на опалювальний сезон 2017/18 року) складає прогноз обсягу природного газу, необхідного для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії для категорій використання природного газу, визначених підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, в тому числі для виробництва електричної енергії, відповідно до цього Положення.

{Абзац перший пункту 8 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 831 від 25.10.2017](#), [№ 166 від 28.02.2018](#)}

Такий прогноз доводиться до відома Кабінету Міністрів України, НКРЕКП, Міненерговугілля.

9. У разі коли обсяг природного газу, необхідний НАК “Нафтогаз України” для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії, перевищує обсяг продажу природного газу суб’єктами

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

господарювання, що визначені абзацами першим і другим пункту 6 цього Положення, НАК “Нафтогаз України” придбаває необхідні обсяги природного газу в інших оптових продавців, у тому числі за кордоном.

{Пункт 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 166 від 28.02.2018](#)}

10. Постачальник природного газу, який в установленому порядку отримав ліцензію на провадження діяльності з постачання природного газу, уклав договір постачання природного газу з побутовим споживачем, релігійною організацією (крім обсягів, що використовуються для провадження її виробничо-комерційної діяльності) або державним підприємством України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та є постачальником такого споживача у відповідному періоді до 18 жовтня 2018 р., має право подати НАК “Нафтогаз України” заявку на купівлю природного газу в обсязі, необхідному йому для здійснення постачання такому споживачеві (далі - заявка постачальника). У разі відсутності вузла обліку природного газу в такого споживача вважається, що необхідним є обсяг природного газу, визначений відповідно до норм споживання, встановлених законодавством.

{Абзац перший пункту 10 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 166 від 28.02.2018](#), [№ 228 від 28.03.2018](#), [№ 415 від 30.05.2018](#), [№ 596 від 26.07.2018](#), [№ 669 від 29.08.2018](#), [№ 781 від 28.09.2018](#)}

НАК “Нафтогаз України” не має права до 18 жовтня 2018 р. відмовити у задоволенні заявки постачальника за умови виконання таким постачальником вимог статті 11 Закону України “Про ринок природного газу” та/або пункту 4 цього Положення щодо відкриття поточних рахунків із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ.

{Абзац другий пункту 10 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 228 від 28.03.2018](#), [№ 415 від 30.05.2018](#), [№ 596 від 26.07.2018](#), [№ 669 від 29.08.2018](#), [№ 781 від 28.09.2018](#)}

11. Купівля-продаж природного газу між НАК “Нафтогаз України” та постачальником

ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187

природного газу із спеціальними обов'язками здійснюється за ціною, визначеною згідно з [пунктом 13](#) цього Положення, відповідно до договору, який укладається на підставі примірного договору купівлі-продажу природного газу між НАК “Нафтогаз України” та постачальником природного газу із спеціальними обов'язками, що затверджується Кабінетом Міністрів України, а у випадках, передбачених [Законом України](#) “Про ринок природного газу”, - на підставі типового договору з дотриманням принципу недискримінації.

НАК “Нафтогаз України” зобов'язаний до 7 квітня 2017 р. надіслати письмову пропозицію щодо укладення відповідного договору, передбаченого абзацом першим цього пункту, постачальнику природного газу із спеціальними обов'язками.

12. Виробник теплової енергії має право до 18 жовтня 2018 р. придбавати природний газ для категорій використання природного газу, визначених [підпунктом 4](#) пункту 3 цього Положення, у НАК “Нафтогаз України” за умови, що такий виробник, на якого станом на 30 вересня 2015 р. поширювалася дія [статті 19](#) ¹ Закону України “Про тепlopостачання”, виконав обов'язок щодо відкриття рахунків із спеціальним режимом використання, а виробник теплової енергії, що також придбаває природний газ для виробництва електричної енергії, додатково виконав установлені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 травня 2015 р. [№ 670](#) “Про порядок розрахунків за спожитий природний газ виробниками електричної енергії, які використовують природний газ для її виробництва” (Офіційний вісник України, 2015 р., № 53, ст. 1722) вимоги щодо проведення розрахунків з використанням механізму розподілу коштів, що надходять в розрахунок за відпущену електричну енергію на рахунки із спеціальним режимом використання.

{Абзац перший пункту 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 831 від 25.10.2017](#), [№ 228 від 28.03.2018](#), [№ 415 від 30.05.2018](#), [№ 596 від 26.07.2018](#), [№ 669 від 29.08.2018](#), [№ 781 від 28.09.2018](#)}

Постачання природного газу НАК “Нафтогаз

ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187

України” виробникам теплової енергії здійснюється за цінами, визначеними відповідно до пункту 13 цього Положення, на підставі договору, що враховує положення примірною договору про постачання природного газу виробникам теплової енергії, що затверджується Кабінетом Міністрів України, а у випадках, передбачених Законом України “Про ринок природного газу”, - на підставі типового договору з дотриманням принципу недискримінації.

Обов’язок, передбачений підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, покладається на НАК “Нафтогаз України” на період до 18 жовтня 2018 р. за таких умов:

{Абзац третій пункту 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 228 від 28.03.2018, № 415 від 30.05.2018, № 596 від 26.07.2018, № 669 від 29.08.2018, № 781 від 28.09.2018}

укладення виробником теплової енергії з НАК “Нафтогаз України” договору постачання природного газу відповідно до законодавства;

відсутність у виробника теплової енергії заборгованості перед НАК “Нафтогаз України” за використаний природний газ; або

відсутність у виробника теплової енергії заборгованості (без урахування штрафних санкцій) перед ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” за спожитий до 1 січня 2017 р. природний газ з урахуванням сум оформлених та не профінансованих пільг і житлових субсидій населенню згідно з Порядком фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2002 р. № 256 (Офіційний вісник України, 2002 р., № 10, ст. 482; 2003 р., № 44, ст. 2309), за усіма укладеними з ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” договорами про постачання природного газу (купівлі-продажу, про закупівлю, відступлення права вимоги тощо), а також здійснення поточних розрахунків за використаний природний газ; або

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

*{Абзац шостий пункту 12 в редакції
Постанови КМ № 951 від 08.11.2017}*

станом на 23 число місяця, що передує місяцю постачання природного газу, рівень розрахунків виробника теплової енергії (без урахування штрафних санкцій) з урахуванням суми нарахованих та не профінансованих пільг і субсидій згідно з [Порядком фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету](#), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2002 р. № 256 (Офіційний вісник України, 2002 р., № 10, ст. 482; 2003 р., № 44, ст. 2309), за усіма укладеними з ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” договорами про постачання природного газу (купівлі-продажу, про закупівлю, відступлення права вимоги тощо) становить не нижче 90 відсотків; або

*{Абзац сьомий пункту 12 в редакції
Постанови КМ № 951 від 08.11.2017}*

наявність укладеного договору про реструктуризацію заборгованості за спожитий природний газ згідно з типовим договором в рамках реалізації [Закону України](#) “Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії”; або

надання НАК “Нафтогаз України” та виконання виробником теплової енергії погодженого виконавчим органом ради графіка погашення заборгованості (рівними частинами до 1 січня 2021 р. з розбивкою за всіма договорами з НАК “Нафтогаз України”), складеного на підставі довідки щодо заборгованості, наданої НАК “Нафтогаз України”, а також здійснення поточних розрахунків за використаний природний газ. Наявність графіка погашення заборгованості не змінює порядок розрахунків, установлений між постачальником та виробником теплової енергії у договорах постачання природного газу (купівлі-продажу, про закупівлю, відступлення права вимоги тощо).

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

При цьому графіки погашення заборгованості, надані виробниками теплової енергії та прийняті НАК “Нафтогаз України” відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2015 р. № [758](#) “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період)” (Офіційний вісник України, 2015 р., № 79, ст. 2651), використовуються для цілей цього Положення та не підлягають зміні або корегуванню, крім випадків участі теплопостачальних та теплогенеруючих організацій у процедурі врегулювання заборгованості за спожитий природний газ, визначеній [Законом України](#) “Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії”, в частині реструктуризації заборгованості за спожитий природний газ.

{Абзац одинадцятий пункту 12 виключено на підставі Постанови КМ № 951 від 08.11.2017}

13. НАК “Нафтогаз України” з 1 квітня 2017 р. здійснює продаж/постачання природного газу відповідно до [пунктів 10-12](#) цього Положення для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” за ціною, що становить 4942 гривні за 1000 куб. метрів (без урахування податку на додану вартість, тарифів на транспортування та розподіл природного газу, які підлягають обов’язковій оплаті відповідно до умов договорів розподілу природного газу та величини торговельної надбавки (націнки)

	ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
<p>постачальника природного газу із спеціальними обов'язками, максимальний рівень якої визначений <u>пунктом 14</u> цього Положення).</p> <p><i>{Абзац перший пункту 13 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ <u>№ 166 від 28.02.2018</u>}</i></p> <p>Розрахунок значення ціни газу на рівні імпортного паритету на період з 1 жовтня 2017 р. до 18 жовтня 2018 р. за розрахунковий період, який становить 12 календарних місяців до місяця проведення розрахунку (червень 2016 р. - травень 2017 р.), здійснюється до 1 липня 2017 р. за такою формулою:</p> $Ц_{ін} = \{ (Ц_{NCG} \times K_{GCV} \times K_{\text{євро/дол. США}}) + (C_{\phi} \times K_{GCV} \times K_{\text{євро/дол. США}}) + (TB_{\text{інп}} \times K_{GCV} \times K_{\text{євро/дол. США}}) + T_{\text{вхГТС}} \} \times K_{\text{дол. США}}$ <p>(гривень за 1000 куб. метрів),</p> <p><i>{Абзац другий пункту 13 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ <u>№ 228 від 28.03.2018</u>, <u>№ 415 від 30.05.2018</u>, <u>№ 596 від 26.07.2018</u>, <u>№ 669 від 29.08.2018</u>, <u>№ 781 від 28.09.2018</u>}</i></p> <p>де C_{ϕ} - ціна газу на рівні імпортного паритету (без урахування податку на додану вартість);</p> <p>C_{NCG} - середнє значення ціни природного газу за розрахунковий період на німецькому газовому хабі (NCG), визначене згідно з даними компанії Platts, видання "Platts European Gas Daily", розділ "Platts European assessments, NetConnect Germany", євро/МВт·год;</p> <p>K_{GCV} - коефіцієнт, який відображає співвідношення одиниць енергії (МВт·год) та об'єму (1000 куб. метрів) і визначається відповідно до інформації, наведеної на офіційному веб-сайті оператора газотранспортної системи Словаччини компанії "Eustream, a. s.", середнє значення за розрахунковий період;</p> <p>$K_{\text{євро/дол. США}}$ - курс євро до долара США, за даними агентства "Bloomberg", середнє значення за розрахунковий період, доларів США за 1 євро;</p> <p>C_{ϕ} - середнє значення за розрахунковий період вартості транспортування природного газу від німецького газового хабу (NCG) до віртуальної торгової точки на території</p>	<p>Імпортний паритет вилучити. Наявність імпортного паритету нівелює поняття ресурсу природного газу, наявного для забезпечення загальносуспільних інтересів, оскільки втрачається поняття фіксованої ціни.</p> <p>Навіть якщо відійти від поняття фіксованої ціни для забезпечення загальносуспільних інтересів в сторону ринкового ціноутворення, то на резидентському ринку нормативно-правовою базою для проведення (біржових) аукціонів є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Закон України 10 грудня 1991 року № 1956-ХІІ "Про товарну біржу", 2) Постанова КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 "Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу". <p>І хоча постанова КМУ № 570 не охоплює природний газ, товарної біржі державної форми власності Кабінетом Міністрів України не створено для торгівлі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) природним газом, 2) сировою нафтою та газовим конденсатом, 3) продуктами нафтопереробки: бензином, дизелем, скрапленим газом. <p>Проте існує досвід затвердження конкурсних вимог щодо відбору товарних бірж (електронних біржових майданчиків) для організації та проведення електронних біржових торгів з купівлі-продажу вугільної продукції, у вигляді наказу Мінекономрозвитку від 19 червня 2012 р. № 723, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 27.06.2012 за № 1073/2138 (джерело: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1073-12).</p>

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

Словаччини, що визначається як найменша з двох величин: діючих тарифів європейських операторів газотранспортних систем або різниці в цінах на природний газ на віртуальній торговій точці на території Словаччини та на німецькому газовому хабі (NCG), яка визначена за результатами аналізу фактичних даних за рік, що передував року, в якому здійснюється розрахунок, євро/МВт·год;

$T_{\text{внп}}$ - середнє значення за розрахунковий період вартості транспортування природного газу в розрахунковому періоді від віртуальної торгової точки на території Словаччини до західного кордону України (вартість “виходу” з газотранспортної системи Словаччини), євро/МВт·год;

$T_{\text{внпгс}}$ - тариф на послуги з транспортування природного газу транскордонними газопроводами для точок входу в газотранспортну систему України, установлений НКРЕКП (без урахування податку на додану вартість) та діючий у розрахунковому періоді, доларів США/1000 куб. метрів;

$K_{\text{дол. США}}$ - середнє значення курсу гривні до долара США, виходячи із показників середньомісячних офіційних курсів Національного банку за квітень та травень 2017 р., гривень за 1 долар США.

Якщо розрахована ціна газу на рівні імпортного паритету перевищує більше ніж на 10 відсотків ціну природного газу, за якою НАК “Нафтогаз України” продає природний газ з 1 квітня 2017 р. відповідно до абзацу першого цього пункту, то у період з 1 жовтня 2017 р. до 18 жовтня 2018 р. ціна продажу (постачання) природного газу НАК “Нафтогаз України” для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії для населення, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України “Міжнародний дитячий центр “Артек” дорівнюватиме

ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187

розрахованій ціні газу на рівні імпортного паритету.

{Абзац одинадцятий пункту 13 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 166 від 28.02.2018, № 228 від 28.03.2018, № 415 від 30.05.2018, № 596 від 26.07.2018, № 669 від 29.08.2018, № 781 від 28.09.2018}

Одночасно із прийняттям рішення про зміну ціни в порядку, визначеному цим пунктом, переглядається ціна придбання природного газу, визначена в абзаці першому пункту 7 цього Положення, з урахуванням торговельної надбавки (націнки) НАК “Нафтогаз України” на рівні 1,917 відсотка.

Під час продажу природного газу постачальникам природного газу для потреб релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та під час постачання природного газу виробникам теплової енергії для потреб релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) відповідно до цього Положення до ціни застосовується коефіцієнт 0,5.

Під час постачання природного газу виробникам теплової енергії для категорій використання природного газу, визначених підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, в тому числі для виробництва електричної енергії, крім визначених в абзаці першому цього пункту, а також для виробництва електричної енергії такими виробниками згідно з цим Положенням до ціни застосовується коефіцієнт 1,6.

{Абзац пункту 13 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 831 від 25.10.2017}

14. Постачальники природного газу, що закуповують природний газ у НАК “Нафтогаз України” відповідно до пунктів 10 і 11 цього Положення, зобов’язані до 18 жовтня 2018 р. постачати такий природний газ виключно побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України “Міжнародний дитячий центр “Артек” за ціною,

ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187

в якій торговельна надбавка (націнка) постачальника не може перевищувати 2,5 відсотка ціни природного газу, за якою такі постачальники закупили ці обсяги природного газу у НАК "Нафтогаз України" відповідно до цього Положення (без урахування податку на додану вартість).

{Абзац перший пункту 14 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 228 від 28.03.2018](#), [№ 415 від 30.05.2018](#), [№ 596 від 26.07.2018](#), [№ 669 від 29.08.2018](#), [№ 781 від 28.09.2018](#)}

Постачальники природного газу, визначені у додатку, не мають права відмовити побутовому споживачеві, релігійній організації (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України "Міжнародний дитячий центр "Артек", об'єкти газоспоживання якого (якої) розташовуються у межах відповідної території ліцензованої діяльності з розподілу природного газу, в укладенні договору про постачання природного газу, якщо такий споживач звернувся з відповідною заявою до постачальника.

{Пункт 14 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 166 від 28.02.2018](#)}

15. Постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі типового договору, затвердженого відповідно до [статті 12](#) Закону України "Про ринок природного газу".

16. Міненерговугілля повідомляє Секретаріатові Енергетичного Співтовариства про хід здійснення заходів, передбачених цим Положенням.

Додаток
до Положення

ПЕРЕЛІК

постачальників природного газу, на яких покладено спеціальні обов'язки щодо постачання природного газу побутовим споживачам та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності)

		ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
до зміни постачальника природного газу		
Територія ліцензованої діяльності з розподілу природного газу ⁴⁸	Найменування постачальника природного газу на території ліцензованої діяльності з розподілу природного газу ⁴⁹	
ПАТ “Вінницязгаз”	ТОВ “Вінницязгаз збут”	
ПАТ “Волиньгаз”	ТОВ “Волиньгаз збут”	
ПАТ “Гадячгаз”	ТОВ “Кременчукгаз-постачання”	
ПАТ “Дніпрогаз”	ТОВ “Дніпропетровськгаз збут”	
ПАТ “Дніпропетровськгаз”	ТОВ “Дніпропетровськгаз збут”	

⁴⁸ Облгази опікуються мережами, лічильниками та ремонтами мереж. Розпорядженням КМУ № 775 від 10.06.2009 р. державні газорозподільні мережі 42-х регіональних газопостачальних компаній (обл- і містгази) передано на баланс дочірньої компанії НАК “Нафтогаз України”. Відповідно до цього розпорядження, газорозподільчих мереж позбавились ВАТ “Вінницязгаз” (9000 км. газопроводів), “Волиньгаз” (5253,4 км. газопроводів, станом на 01.01.08 р.), “Гадячгаз”, “Дніпропетровськгаз”, “Дніпрогаз” (8700 км. газопроводів), “Донецькімськгаз”, “Донецькоблгаз” (17 філій, 9400 км. газопроводів), “Житомиргаз” (11 100 км. газопроводів), “Закарпатгаз” (9 філій), “Запоріжгаз”, “Івано-Франківськгаз” (12 790 км. газопроводів), “Київоблгаз”, “Кіровоградгаз”, “Коростишевгаз”, “Кременчукгаз”, “Криворіжгаз” (2651,1 км. газопроводів), “Кримгаз” (13 рег. Управлін з експлуатації газового господарства та 2 спеціалізовані підприємства, 7479 км газопроводів), “Львівгаз”, “Луганськгаз”, “Лубнигаз”, “Макіївкагаз” (понад 4500 км. газопроводів), “Маріупольгаз”, “Мелітопольгаз” (2273 км. газопроводів), “Миколаївгаз”, “Одесагаз”, “Полтавагаз”, “Рівнегаз”, “Севастопольгаз”, “Сумигаз”, “Тернопільгаз”, “Тернопільміськгаз”, “Тисменицягаз”, “Уманьгаз”, “Харківгаз”, “Харківміськгаз”, “Херсонгаз”, “Хмельницькгаз”, “Чернівцігаз”, “Черкасигаз”, “Чернігівгаз”, “Шепетівкагаз”, “Козовагаз”, “Кисєво-святотшинськгаз”. Проте вже 5 липня 2010 року було видано Постанову КМУ № 547 “Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 10 червня 2009 р. N 775”. Далі слідував Указ Президента України Ющенка В.А. від 23 грудня 2009 року № 1097/2009 “Про зупинення дії постанови Кабінету Міністрів України від 10 червня 2009 року N 775”. Починаючи з 2001 року ДК “Газ України” групи НАК “Нафтогаз України” укладала угоди щодо передачі в користування мереж облгазам. Облгази були відповідальні за безпечну експлуатацію та збереженість об’єктів газової інфраструктури, зобов’язувались інвестувати в розвиток, модернізацію та відновлення. Угоди з ДК “Газ України” зобов’язували облгази відраховувати 50% від користування майном ДК “Газ України” прибутку, але не менше 4% від залишкової вартості майна.

⁴⁹ Облгаззбути виставляють рахунки кінцевим споживачам і збирають гроші з населення. За це посередники отримують передбачену урядом комісію, що збільшує ціну на газ для населення. НАК “Нафтогаз України”, який з 1 червня 2017 року не має даних до фактичних розрахунків споживачів за газ, не може обмежити постачання газу облгаззбутам за несплату внаслідок покладених спеціальних обов’язків. Річний звіт групи НАК “Нафтогаз України” стверджує, що “облгаззбути за близько 2,5 роки свого існування накопичили більше 34 млрд грн боргу.” Так, НАК “Нафтогаз України” оцінив, що у період з 1 жовтня 2015 року до 31 грудня 2017 року йому належить компенсація у 111 млрд грн., у т.ч.:

- 1) 74,8 млрд грн. - збиток НАК “Нафтогаз України” від неринкової ціни,
- 2) 24,1 млрд грн. - резерв НАК “Нафтогаз України” на сумнівну заборгованість,
- 3) 12,1 млрд грн. – пов’язані збитки НАК “Нафтогаз України”.

НАК “Нафтогаз України” стверджує, що готовий скласти конкуренцію регіональним газопостачальним компаніям та забезпечувати населення природним газом без посередників.

**ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ
КМУ № 187**

ПАТ “Донецькміськгаз”	ПАТ “Донецькміськгаз”
ПАТ “Донецькоблгаз”	ПАТ “Донецькоблгаз”
ПАТ “Житомиргаз”	ТОВ “Житомиргаз збут”
ПАТ “Закарпатгаз”	ТОВ “Закарпатгаз збут”
ПАТ “Запоріжгаз”	ТОВ “Запоріжгаз збут”
ПАТ “Івано-Франківськгаз”	ТОВ “Івано-Франківськгаз збут”
ПАТ “Київгаз”	Дочірнє підприємство “КиївгазЕнерджи” ПАТ “Київгаз”
ПАТ “Київоблгаз”	ТОВ “Київоблгаз збут”
ВАТ “Кіровоградгаз”	Дочірнє підприємство “Центргаз” ВАТ “Кіровоградгаз” ⁵⁰
ПАТ “Коростишівгаз”	ТОВ “Поліссягаз”
ПАТ “Кременчукгаз”	ТОВ “Кременчукгаз-постачання”
ПАТ “Криворіжгаз”	ТОВ “Дніпропетровськгаз збут”
ПАТ “Лубнигаз”	ТОВ “Торговий дім “Лубнигаз”
ПАТ “Луганськгаз”	ПАТ “Луганськгаз”
ПАТ “Львівгаз”	ТОВ “Львівгаз збут”
ПрАТ “Макіївкагаз”	ПАТ “Макіївкагаз”
ПАТ “Маріупольгаз”	ТОВ “Азовгаз”
ПАТ “Мелітопольгаз”	Дочірнє підприємство “Газ Мелітополя” ПАТ “Мелітопольгаз”
ПАТ “Миколаївгаз”	ТОВ “Миколаївгаз збут”
ПАТ “Одесагаз”	ТОВ “Одесагаз-постачання”
ПАТ “Полтавагаз”	ТОВ “Полтавагаз збут” (ЄДРПОУ: 39813404).

⁵⁰ У червні 2017 року було виявлено, що “Кіровоградгаз” понад 9,8 млн куб. м газу записав на неіснуючих абонентів або так звані “мертві душі”, що є надлишковим споживанням.

		ПРОПОНОВАНА РЕДАКЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 187
ПАТ “Рівнегаз”	ТОВ “Рівнегаз збут”	
ПАТ “Сумигаз”	ТОВ “Сумигаз збут”	
ПАТ “Тернопільгаз”	ТОВ “Тернопільоблгаз”	
ПАТ “Тернопільміськгаз”	Дочірнє підприємство “Газпостач” ПАТ “Тернопільміськгаз”	
ПАТ “Тисменицягаз”	ТОВ “Івано- Франківськгаз збут”	
ПАТ “Уманьгаз”	ТОВ “Уманьгаз збут”	
ПАТ “Харківгаз”	ТОВ “Харківгаз збут”	
ПАТ “Харківміськгаз”	ТОВ “Харківгаз збут”	
ПАТ “Херсонгаз”	ТОВ “Херсонрегіонгаз”	
ПАТ “Хмельницькгаз”	ТОВ “Хмельницькгаз збут”	
ПАТ “Черкасигаз”	ТОВ “Черкасигаз збут”	
ПАТ “Чернівцігаз”	ТОВ “Чернівцігаз збут”	
ПАТ “Чернігівгаз”	ТОВ “Чернігівгаз збут”	
ПАТ “Шепетівкагаз”	Дочірнє підприємство “Шепетівкагаз” ПАТ “Шепетівкагаз”	
Дочірнє підприємство “Монтажник” ТОВ “Кристал”	Дочірнє підприємство “Монтажник” ТОВ “Кристал”	
ТОВ “Газовик”	ТОВ “Газовик”	
ТОВ “Газпостачсервіс”	ТОВ “Газпостачсервіс”	
Державне підприємство “Кременецьке управління постачання та реалізації газу”	Державне підприємство “Кременецьке управління постачання та реалізації газу”	

Джерело: www.rada.gov.ua.

Наведені зміни, пропонувані до Постанови КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, збільшать річний ресурс природного газу, наявний для суспільних потреб у НАК “Нафтогаз України”:

- 1) на 1,1-1,7 млрд. кубометрів від ПАТ “Укрнафта”,
 - 2) на % від 3,7-4,2 млрд. кубометрів від приватних видобувників, що обліковується за договорами спільної діяльності ПАТ “Укргазвидобування”,
- одночасно з припиненням застосування імпортного паритету в ціноутворенні.

У середньостроковій перспективі можливе вживання таких заходів:

1) щодо збільшення видобутку природного газу ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “Укрнафта” традиційними методами у Дніпровсько-Донецькій западині (Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Полтавська, Сумська та Харківська області) та у Передкарпатському прогині (Івано-Франківська та Львівська області), відповідно до Концепції розвитку газовидобувної галузі України, затверджена розпорядженням КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1079-р.

2) переговори між НАК “Нафтогаз України” та РАО “Газпром” щодо зменшення ціни на природний газ, імпортований НАК “Нафтогаз України”, до економічно обґрунтованих рівнів.

3) геологічне вивчення можливості видобутку нетрадиційного природного газу, так званого сланцевого, та механізмів компенсації зовнішніх негативних ефектів територіальним громадам (міжбюджетний розподіл ренти, екологічний податок, угоди, тощо).

4) повернення до співпраці в межах кредитної угоди, підписаної між у грудні 2012 р. між НАК "Нафтогаз України" та Державним банком розвитку Китаю (China Development Bank Corporation) про залучення \$3,66 млрд. (вартість його обслуговування повинна була становити \$2,396 млрд.) під держгарантії для реалізації чотирьох проектів заміщення газу вугіллям. Заводи з газифікації бурого та кам'яного вугілля, що працюють в Південно-Африканській Республіці та Нігерії, можуть будуватись по технології Shell, апробованій у Китаї, в Одеській області та в підконтрольних Уряду України частинах Донецької та Луганської областей. Для цього потрібне скасування Указу Президента України № 62/2017 про введення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 березня 2017 року "Про невідкладні додаткові заходи із протидії гібридним загрозам національній безпеці України", яким Рада національної безпеки і оборони України вирішила тимчасово, до реалізації пунктів 1 і 2 Мінського "Комплексу заходів" від 12 лютого 2015 року, а також до повернення захоплених підприємств до функціонування згідно із законодавством України, припинити переміщення вантажів через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей. Далі перевести санкції у формат, запропонований Наказом Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 34/357 від 13.03.2017 року, яким було затверджено Перелік товарів та продукції, дозволених для переміщення на тимчасово неконтрольовану територію та з тимчасово неконтрольованої території у районі проведення антитерористичної операції:⁵³

№ з/п	Металургійна галузь	Гірничозбагачувальна галузь	Вугледобувна галузь	Енергогенеруюча галузь	Критична інфраструктура
-------	---------------------	-----------------------------	---------------------	------------------------	-------------------------

5) реалізація інфраструктурного проекту побудови поблизу Одеси терміналу прийомки та заводу з регазифікації зрідженого природного газу (промислова англійська: Liquefied Natural Gas - LNG). Фактично, зріджений природний газ – це спосіб транспортування звичайного природного газу, який переважно складається з метану. Об'єм еквівалентного зрідженого природного газу (LNG), який утворюється при температурі -162 С (температура переходу з газової до рідинної фази метану), становить 1/600 об'єму незрідженого природного газу. Саме через це світовими видобувними компаніями було розроблено технологію криогенного зрідження та транспортування природного газу. На початку 2016 р. на міжнародних ринках продовжувалося спорудження заводів зі зрідження природного газу загальною потужністю 142 млн т на рік. На початку 2016 р. глобальний флот для перевезення ЗПГ складався з 410 криогенних танкерів загальною тоннажністю 60 млн м3 (кораблі Q-Flex та Q-Max). Приблизно четверта частина глобальних енергетичних потреб задовольняється за рахунок природного газу, 9,8% якого постачають у вигляді ЗПГ/LNG. Найбільшими виробниками та експортерами ЗПГ є Катар, Малайзія та Індонезія. В останні роки було збудовано заводи в Австралії та в Російській Федерації (Сахалін-2 – 9,6 млн. т. на рік)⁵⁴, при світовому обсязі виробництва ЗПГ: 246 млн. тонн⁵⁵. Найбільшими імпортерами ЗПГ в останні роки були Японія, Південна Корея та Великобританія.

⁵³ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0351-17>.

⁵⁴ Джерело: http://www.giignl.org/sites/default/files/PUBLIC_AREA/Publications/giignl_2015_annual_report.pdf, <http://www.lngworldnews.com>.

Якщо енергетичну густину дизелю взяти за одиницю (1), то можна зобразити таблицю густин у такому вигляді:

	Дизель	Бензин	ЗПГ (LNG)	Стиснений ПГ (Compressed NG)
Густина	1	0,9	0,59	0,26

Джерело: US Energy Information Administration.

КРИЗОВІ ЯВИЩА СУСПІЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНИХ ОBOB'ЯЗКІВ, ПОКЛАДЕНИХ НА НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ”.

Таким чином, сформувалась парадоксальна ситуація, за якої при забезпеченні загальносуспільних інтересів⁵⁶ у процесі функціонування ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних потреб виникає ситуація:

1) фіксованої ціни викупу НАК “Нафтогаз України” природного газу, отриманого у господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”), для формування ресурсу природного газу:

- для побутових споживачів,
- релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та
- виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням”.

2) державної регульованої, проте регуляторно плаваючої ціни ціни перепродажу цього ресурсу НАКом “Нафтогаз України”, на який статтею 11 Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VIII “Про ринок природного газу”:

Реалізація природного газу на виконання спеціальних обов'язків (ПСО) з 1 жовтня 2015 року.	Реалізація природного газу за нерегульованими цінами для інших споживачів.
Регіональні газорозподільчі підприємства (облгаззбути) для перепродажу населенню.	Промислові споживачі та виробничо-технологічні витрати (промислові споживачі)
Підприємства, що виробляють тепло для населення	Рег. газорозп. підпр-ва (облгаззбути) для перепродажу іншим споживачам.
Підприємства, що виробляють тепло для бюджетних організацій.	Підприємства, що виробляють тепло для інших споживачів.
ПАТ “Одеський припортовий завод”.	

Попри те, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 187, ціна природного газу, що перепродається межах ПСО НАК “Нафтогаз України”, є *de facto*, державною регульованою фіксованою, починаючи з квітня 2016-го року, а за певних обставин *de jure* може стати плаваючою, відповідно до імпортного паритету з німецьким хабом.

Пункт 7 частини першої статті 1 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення” визначив, що “норматив рентабельності - рівень прибутковості, що визначається суб'єктом господарювання під час формування ціни. Граничний норматив рентабельності є його максимально допустимим рівнем, який повинен враховуватися суб'єктом господарювання під час

⁵⁵ Джерело: <https://www.woodmac.com/public/media-centre/12525751>.

⁵⁶ Звіт суб'єкта ринку природного газу, на якого покладено спеціальні обов'язки, щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій та виробників теплової енергії, продажу природного газу постачальникам природного газу, на яких покладено спеціальні обов'язки, та постачання природного газу виробникам теплової енергії (Форма № 3 - НКРЕКП-газ-моніторинг (місячна).

встановлення ціни товару”.

На думку автора, при визначенні підходів до покладання спеціальних обов’язків на НАК “Нафтогаз України”, Кабінет Міністрів України та НКРЕКП повинні враховувати саме норматив рентабельності НАК “Нафтогаз України” та приватних регіональних постачальних компаній (облгаззбутів), а не Положення Меморандуму про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом, з якого *de jure* впливає імпорتنний паритет, оскільки в результаті співпраці з останнім порушуватимуться пункти 1-7 частини першої статті 4 Закону України від 21 червня 2012 року № 5007-VI “Про ціни і ціноутворення”, які визначили, що “державна цінова політика є складовою частиною державної економічної та соціальної політики і спрямована на забезпечення:

	Спрямування державної еко-соц. політики	Механізм застосування.
1)	розвитку національної економіки та підприємницької діяльності;	
2)	протидії зловживанню монопольним (домінуючим) становищем у сфері ціноутворення;	Облгаззбути не створюють додану вартість і не беруть на себе жодних ризиків, пов’язаних із замовленням обсягів природного газу, також як і ціновими коливаннями при постачанні природного газу побутовим споживачам.
3)	розширення сфери застосування вільних цін;	
4)	збалансованості ринку товарів та підвищення їх якості;	перевірити, чи на борги населення облгаззбутами не списується газ, що був проданий облгаззбутами іншим сторонам, НАК “Нафтогаз України” не має можливості. У НАК “Нафтогаз України” є “обґрунтована підозра, що на побутових споживачів, чие споживання покривається субсидіями, облгаззбути приписують об’єми, які вони не використовували (що в свою чергу збільшує суму субсидій і витрати державного бюджету)”, тобто облгаззбути незаконно реалізують промисловим споживачам обсяги газу, що обліковуються як використані в рамках режиму ПСО.
5)	соціальних гарантій населенню в разі зростання цін;	субсидії, відповідно до Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня № 20 ⁵⁷ . відповідно до постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій” від 10.03.2016 №165, відповідно до спільного наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України і Міністерства фінансів України “Про внесення змін до Порядку проведення розрахунків за природний газ, теплопостачання і електроенергію” від 16.03.2016

⁵⁷ Монетизація субсидій проводиться шляхом виконання наказу Міністерства фінансів України № 1 від 4 січня 2018 року “Про порядок проведення органами казначейства розрахунків та фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету”, тобто грошові кошти перераховуються на казначейські рахунки облгаззбутів. Відповідно до постанови КМУ від 26.04.17 № 296 кошти зі спецрахунків облгаззбутів перераховувались уповноваженими банками за нормативами, затвердженими раніше НКРЕКП. Механізм спецрахунків було суттєво змінено постановою КМУ від 23.08.17 № 667 з 05.09.17 р., та передбачено, що постачальники природного газу (“облгаззбути”) одноосібно визначають нормативи та суми перерахування коштів без погодження з іншими учасниками розрахунків, та надають установам уповноважених банків платіжні доручення для перерахування коштів.

	Спрямування державної еко-соц. політики	Механізм застосування.
		№174/369, зареєстрованого в Мінюсті 22.03.2016 за № 420/28550 ⁵⁸ . Додатково: https://subsidi.ioc.gov.ua .
б)	необхідних економічних гарантій для виробників”.	

Зокрема, в межах покладених спеціальних обов’язків, передбачених статтею 11 Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VIII “Про ринок природного газу”, застосовується державна регульована ціна, яка *de facto* правомірно є фіксованою:

газ, придбаний НАК, у т.ч. ПДВ 20%	газ, проданий НАК, у т.ч. ПДВ 20%
5 818,8 грн/тис. м ³	5 930,4 грн/тис. м ³

De jure може бути плаваючою - залежною від імпортного паритету - коливань на німецькому ринку, а не від, наприклад, резидентського аукціонного ринку в Україні, що міг би регулюватись, наприклад, Постановою КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 “Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирові, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу”.

Ціна продажу природного газу в межах покладених спеціальних обов’язків (ПСО), що переважно видобувається в Україні, повинна бути не просто державною регульованою, але і не лише *de facto*, але і *de jure* **фіксованою**, або у в екстремальних випадках залежною від коливань на **регіональних аукціонних ринках України**, а не від імпортного паритету з німецьким хабом, оскільки як показники регіонального людського розвитку та соціально-економічного розвитку України (зокрема, агреговані пропозиція та попит грошової маси), так і **баланс попиту і пропозиції природного газу** в Німеччині та в Україні базуються на цілком відмінних індикаторах.

Підвищенні державної регульованої ціни природного газу важко обґрунтувати нормативами рентабельності групи НАК “Нафтогаз України”, оскільки вже і без підвищення цін:

	2016	2017
Чистий прибуток (збиток) групи НАК “Нафтогаз України”, млн. грн.	24 311	39 644
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках, млн. грн.	22 336	23 093

Натомість, економічним обґрунтуванням чергового підняття цін на природний газ, закладеного у Постанову КМУ від 19 жовтня 2018 р. № 867 "Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу", став дефіцит Державного бюджету України в розмірі 93 млрд. грн.

За умови нездатності Уряду провести секвестр видатків, єдиним способом покриття дефіциту є зовнішнє фінансування, у т.ч. зі сторони МВФ, на виконання умов Меморандуму з яким було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2018 р. № 867 "Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу". Жодна політична сила не понесла відповідальність за включення до цього Меморандуму абсурдне положення щодо урівняння цін на газ для всіх категорій споживачів, тобто *de facto* підняття цін до рівня імпорту.

Проте доцільніше б було пояснити МВФ, що група НАК “Нафтогаз України” видобуває за ПСО достатньо

⁵⁸ Підприємства централізованого теплопостачання отримують регульовані доходи.

природного газу, щоб забезпечувати потреби категоріям споживачів за державним регульованим тарифом. А реімпортувати по реверсу з Європи, або напряму імпортувати газ з Росії повинні категорії споживачів, що не підпадають під ПСО.

Голова

А.В. Любич

Додаток 1. Таблиця. Метанова група – це гомологічний ряд алканів-парафінів (молекулярна формула: C_nH_{2n+2} (гомологи метану в рідинній фазі: гексан, гептан, октан ...)).

Природний газ ⁵⁹ (natural gas).				Газовий конденсат ⁶⁰ - менша густина, ніж у нафти (0,5-0,8 грам/літр)	Нафта сира (crude oil) ⁶¹ - складні молекулярні сполуки (бл. 500) вуглеводнів, що сепаруються на температурні фракції перегонки, крекінгу, сухого та парового риформингу, платформінгу.				
Алкани (метан CH_4 , dry gas), у т.ч. 85-95% стиснені (CNG – compressed natural gas) та зріджені (LNG).	Алкани - етан (C_2H_6) – один з гомологів метану	Алкани: Скраплений газ (LPG – liquefied natural gas) – виробляється з алканів (парафінів) – гомологів метану (CH_4): C_3H_8 та C_4H_{10} . Пропан і бутани є сировиною для виробництва марок скрапленого газу.		Алкани: викор. у виробництві дизелю та інших видів моторного палива.	сухий газ ⁶² та ППФ	Бензин (А-80, А-92, А-95). ДСТУ 4839:2007. ДСТУ 7687:2015	Дизель, Л-0,20-40, Л-0,50-40, 3-0,20(-25), 3-0,50(-25).	гас (керосин)	Мазут ⁶³ , з якого отримують мастила, вазелін, парафіни.
метан (CH_4)	етан (C_2H_6)	-пропан (C_3H_8)	- бутан (C_4H_{10})	C_5H_{12} - $C_{13}H_{28}$: Пентанова чи гексанова основа.		C_6 - C_{10} .		C_{11} - C_{12} .	C_{18} - C_{22}
% моль: 72,4. Зріджується при температурі: -162	% моль: 7,2. Зріджується при	% моль: 6,3. Зріджується при темпера	% моль: 5,2. Зріджується при температурі:	% моль: 2,9. Пентан зріджується при температурі: + 9,50, + 27,85, +36,07 °С.					

⁵⁹ “1.2. Природний горючий газ (далі - газ) - природна суміш вуглеводневих та неуглеводневих сполук і елементів, які перебувають в пластових умовах у різних фазах (газоподібній, рідкій, твердій) або розчиненими в нафті чи воді, а в стандартних умовах - тільки в газоподібній фазі. Основними компонентами газу в стандартних умовах є метан (CH_4) і його гомологи: - етан (C_2H_6), - пропан (C_3H_8), - бутан (C_4H_{10}). Газ часто містить: сірководень, гелій (He), вуглекислий газ (CO_2), азот (N), інертні гази, іноді ртуть (Me)” (згідно інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46). Додатково: **ISO 13443:1996, IDT, ДСТУ ISO 13443:2015, Видання офіційне, Київ, ДП “УкрНДНЦ” 2016. ГОСТ 22985-90 Газы углеводородные сжиженные. Метод определения сероводорода и меркаптановой серы. ГОСТ 28656-90 Газы углеводородные сжиженные. Расчетный метод определения плотности и давления насыщенных паров.**

⁶⁰ “1.3. Конденсат - природна суміш переважно легких вуглеводневих сполук, які перебувають у газі в розчиненому стані за певних термобаричних умов і переходять в рідку фазу в разі зменшення тиску до рівня, нижчого від тиску конденсації. Основними параметрами газу, до складу якого входить конденсат, є потенційний вміст вуглеводнів C_5 +вищих, густина конденсату в стандартних умовах і тиск початку конденсації”.

⁶¹ “1.1. Нафта - природна суміш, що складається з вуглеводневих сполук метанової, нафтенової та ароматичної груп, які в пластових і стандартних умовах (0,1 МПа при 20 град.С) перебувають у рідкій фазі. Неуглеводневі сполуки присутні в нафті у вигляді сірчастих, азотистих, кисневих, металоорганічних комплексів. Поширеним компонентом є сірка, що міститься в нафті як у вигляді різних сполук, так і у вільному стані. У більшості нафт в пластових умовах міститься, у тій чи іншій кількості, розчинений газ.

За відмінностями складу і фізичних властивостей нафти поділяються на низку типів. Їх типізація провадиться за груповим вуглеводневим і фракційним складом, вмістом сірки та інших неуглеводневих компонентів, асфальтенів і смол.”

⁶² Додатково: ГОСТ 11382-76 Газы нефтепереработки. Метод определения сероводорода.

⁶³ Мазут використовується на виробництво електричної і теплової енергії ТЕС енергогенеруючих компаній. Відповідно до даних енергетичної стратегії на ці потреби використано 42 тис. тонн.

Природний газ ⁵⁹ (natural gas).			Газовий конденсат ⁶⁰ - менша густина, ніж у нафти (0,5-0,8 грам/літр)	Нафта сира (crude oil) ⁶¹ - складні молекулярні сполуки (бл. 500) вуглеводнів, що сепаруються на температурні фракції перегонки, крекінгу, сухого та парового риформінгу, платформінгу.				
Алкани (метан CH ₄ , dry gas), у т.ч. 85-95% стиснені (CNG – compressed natural gas) та зріджені (LNG).	Алкани - етан (C ₂ H ₆) – один з гомологів метану	Алкани: Скраплений газ (LPG – liquefied natural gas) – виробляється з алканів (парафінів) – гомологів метану (CH ₄): C ₃ H ₈ та C ₄ H ₁₀ . Пропан і бутани є сировиною для виробництва марок скрапленого газу.	Алкани: викор. у виробництві дизелю та інших видів моторного палива.	сухий газ ⁶² та ППФ	Бензин (А-80, А-92, А-95). ДСТУ 4839:2007. ДСТУ 7687:2015	Дизель, Л-0,20-40, Л-0,50-40, 3-0,20(-25), 3-0,50(-25).	гас (керосин)	Мазут ⁶³ , з якого отримують мастила, вазелін, парафіни.
°С.	температура: -88,6 °С.	турі: -42 °С.	-0,5 °С. (-11,7°С)	Гексан: +68,7, +63,3, +60,3, +58,0, +49,73 °С.				

Відповідно до Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту і газ”, “газ - корисна копалина, яка являє собою суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиску 760 мм ртутного стовпа і температури 20 град. С) і є товарною продукцією”⁶⁴.

Природний газ Постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827 "Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення" віднесено до корисних копалин загальнодержавного значення.

Згідно ДСТУ ISO 13443:2015 основу природного газу становить метан, молекулярна формула (брутто-формула) якого є CH₄, який в молекулярній хімії є першим представником гомологічного ряду алканів (парафінів). Сполуки, які складають певні гомологічні ряди, в якому кожен наступний представник відрізняється від попереднього на одну гомологічну групу: -CH₂- - це двовалентний радикал (метилен).

Таблиця. Алкани (парафіни).

⁶⁴ Природний газ – це унікальний товар, оскільки оцінюється в одиницях об’єму, а не в одиницях маси, як, наприклад, оцінюються інші вуглеводні – нафта та газовий конденсат. Проте маса на одиницю об’єму залежить від таких факторів як температура та тиск. "Нормальний" кубометр газу - кількість газу, яка при температурі 0 град. Цельсія і тиску 1 атмосфера займає об’єм одного кубометру. "Стандартний" кубометр газу - кількість газу, яка при температурі 20 град. Цельсія і тиску 1 атмосфера важить 10 грамів. Довідково: ISO 13443:1996, IDT. ДСТУ ISO 13443:2015, Видання офіційне, Київ, ДП “УкрНДНЦ” 2016. Фізико-хімічні показники природного газу, який передається постачальником споживачеві у пунктах приймання-передачі, зазначених у пункті 3.1 цього договору, повинні відповідати вимогам, визначеним розділом III Кодексу газотранспортної системи, затвердженим постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 №2493 та Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 №2494.

Робочі засоби вимірювання техніки (ЗВТ) калібруються за допомогою двох еталонних лічильників, а науковці розраховують число Рейнольдса Re для газу з густиною ρ і динамічною в’язкістю μ , що протікає через поперечний переріз діаметром D зі швидкістю v. контролюються показники:

1) турбінних лічильників DN 400 G6500 (ДСТУ EN 12261:2006 визначило загальні технічні умови),

2) ультразвукових лічильників DN 400 та DN 200.

Проте об’єм еквівалентного зрідженого природного газу (LNG), що на 77-99% метан, який утворюється при температурі -162 С, становить 1/600 об’єму незрідженого природного газу.

	Приклади гомологіч. рядів:	Назва гомологічного ряду: алкани (метан). видобуваються, або отримуються в FT реакторах.	Молекулярна формула (брутто-формула) C_nH_{2n+2}	Стан представників алканів (парафінів)	Класифікація
1	історична (тривіальна) назва	Метан	CH_4	Газуваті. Тверда фаза: $<-182,48\text{ }^\circ\text{C}$. Рідинна фаза: $-182,48-161,5\text{ }^\circ\text{C}$. Газова фаза: $>-161,5\text{ }^\circ\text{C}$. Критична температура: $-82,5\text{ }^\circ\text{C}$. Густина при тиску 1 атм. та температурі $+25^\circ\text{C}$: 0,656 гр./куб.см. Молярна маса: 16,04 гр./моль.	ДСТУ ISO 13443:2015 ГОСТ 2939-63, Рег. номер CAS 74-82-8, PubChem 297, Рег. номер EINECS 200-812-7, RTECS PA1490000 ChEBI 16183, Номер ООН 1971, ChemSpider 291.
2	історична (тривіальна) назва	Етан ⁶⁵	C_2H_6 (H_3CCH_3)	Газуваті. Тверда фаза: $<-183,3^\circ\text{C}$. Рідинна фаза: $-183,3^\circ-88,63^\circ\text{C}$. Газова фаза: $>-88,63\text{ }^\circ\text{C}$ (кипіння)	ГОСТ 2939—63, Рег. номер CAS 74-84-0, PubChem 6324 Рег. номер EINECS 200-814-8, RTECS KH3800000, ChEBI 42266, Номер ООН 1035, ChemSpider 6084.
3	історична (тривіальна) назва	Пропан ⁶⁶	C_3H_8 ($CH_3CH_2CH_3$)	Газуваті. Тверда фаза: $<-187,7^\circ\text{C}$. Рідинна фаза: $-187,7-42,1^\circ\text{C}$. Газова фаза: $>-42,1^\circ\text{C}$ (кипіння).	ДСТУ 4047-2001 ⁶⁷ замінив ГОСТ 20448-90, ГОСТ 2939-63, Рег. номер CAS 74-98-6, PubChem 6334, Рег. номер EINECS 200-827-9, Кодекс Алиментариус: E944, RTECS TX2275000 ChEBI 32879, ChemSpider 6094.
4	історична	Бутан (n-бутан)	C_4H_{10} , $CH_3-(CH_2)_2-CH_3$	Газуваті.	ДСТУ 4047-2001 замінює ГОСТ 20448-90,

⁶⁵ У 2013-му році на міжнародних ринках етан (C_2H_6) коштував \$90 за тону, етилен (C_2H_4) – \$600 за тону, а поліетилен - \$1800 за тону, пластикові труби - \$3500 за тону. Джерело: програма “Нефть” від 06.09.13 р. на каналі “Россия 24”.

⁶⁶ Пропан також піддається паровому риформінгу при використанні каталізаторів: $C_3H_8(g)+3H_2O(v)\rightarrow 3CO(g)+7H_2(g)$. Використовується як холодагент R-290.

⁶⁷ Прийнято та надано чинності: наказ Держстандарту України від 27 липня 2001 р. №369. Зміна № 1 чинна з 01.01.2014 р., наказ Мінекономрозвитку від 29.11.2013 р. № 1423. Організація видавець: УкрНДІНП «МАСМА», ТК-38 “Стандартизація продуктів нафтоперобки та нафтохімії”.

	Приклади гомологіч. рядів:	Назва гомологічного ряду: алкани (метан). видобуваються, або отримуються в FT реакторах.	Молекулярна формула (брутто-формула) C_nH_{2n+2}	Стан представників алканів (парафінів)	Класифікація
	(тривіальна) назва			Тверда фаза: <-138,35°C. Рідинна фаза: -138,35-0,5°C. Газова фаза: >-0,5 °C (кипіння).	реєстр. номер CAS 106-97-8, PubChem 7843, Реєстр. номер EINECS: 203-448-7, Кодекс Аліментаріус: E943a, RTECS: EJ4200000, ChEBI 37808, Номер ООН: 1011, ChemSpider 7555. Рег. номер CAS 75-28-5, PubChem 6360, Рег. номер EINECS 200-857-2, Кодекс Аліментаріус E943b, RTECS TZ4300000, ChEBI 30363, Номер ООН 1969, ChemSpider 6120/
5	грецька назва	Пентан	C_5H_{12} . Три структурних ізомери: $CH_3(CH_2)_3CH_3$, $(CH_3)_2CHCH_2CH_3$, $(CH_3)_4C$.	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-129,7°C. Рідинна фаза: -129,7 +36,07°C. Газова фаза: > +36,07°C (кипіння).	Рег. номер CAS 109-66-0, PubChem 8003, Рег. номер EINECS 203-692-4, RTECS RZ9450000 ChEBI 37830, Номер ООН 1265, ChemSpider 7712.
6	грецька	Гексан	C_6H_{14} ⁶⁸ . П'ять	Рідинні (основа нафти).	Рег. номер CAS 110-54-3,

⁶⁸Для гексану, що має октанове число 25, за допомогою каталізатора у процесі риформінгу можливі реакції: $C_6H_{14} \rightarrow C_6H_6 + 4H_2$. Як правило, каталізатором є платина при температурі 500 Ц та тиску 20 атмосфер. Отриманий бензол (C_6H_6) має октанове число 106. Таким чином, ця реакція використовується для збільшення октанового числа бензину. Стійкість палива до детонації – передчасного згорання бензину у камері згорання. Детонація шкідлива для мотора не лише підвищеними видатками палива та зниженням потужності, але і передчасним зносом двигуна через зайві навантаження. спирт являється сильним

	Приклади гомологіч. рядів:	Назва гомологічного ряду: алкани (метан). виготовляються, або отримуються в FT реакторах.	Молекулярна формула (брутто-формула) C_nH_{2n+2}	Стан представників алканів (парафінів)	Класифікація
	назва		структурних ізомерів: н-Гексан, 2-Метилпентан (ізогексан), 3-Метилпентан, 2,3-Диметилбутан (диізопропил), 2,2-Диметилбутан (неогексан).	Тверда фаза: <-95,3°C. Рідинна фаза: -95,3+68,7°C. Газова фаза: > +68,7°C (кипіння).	PubChem 8058, Reg. номер EINECS 203-777-6, RTECS MN9275000 ChEBI 29021, Номер ООН 1208, ChemSpidea 7767.
7	грецька назва	Гептан	C_7H_{16} , $CH_3-(CH_2)_5-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-90,6°C. Рідинна фаза: -90,6+98,4°C. Газова фаза: > +98,4°C (кипіння).	Reg. номер CAS 142-82-5, PubChem 8900, Reg. номер EINECS 205-563-8, Reg. номер EC 205-563-8, RTECS MI7700000 ChEBI 43098 Номер ООН 1206, ChemSpider 8560.
8	грецька назва	Октан	C_8H_{18} , $CH_3-(CH_2)_6-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-55,8°C. Рідинна фаза: -55,8+125,7°C. Газова фаза: > +125,7°C (кипіння).	Reg. номер CAS 111-65-9, PubChem 356 Reg. номер EINECS 203-892-1, RTECS RG8400000, ChEBI 17590, Номер ООН 1262, ChemSpider 349.
9	грецька назва	Нонан	C_9H_{20} , $CH_3-(CH_2)_7-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-54°C. Рідинна фаза:	Reg. номер CAS 111-84-2, PubChem 8141, Reg. номер EINECS 203-913-4,

растворителем и разъедает резиновые и пластиковые детали топливной системы. Щоб цього уникнути, до складу біопалива потрібно вводити спеціальну присадку, що підвищує значення кислотного параметра pH. У цілому цей показник повинен бути від 6 до 9 одиниць.

	Приклади гомологіч. рядів:	Назва гомологічного ряду: алкани (метан). видобуваються, або отримуються в FT реакторах.	Молекулярна формула (брутто-формула) C_nH_{2n+2}	Стан представників алканів (парафінів)	Класифікація
				-54+150,8°C. Газова фаза: > +150,8°C (кипіння).	RTECS RA6115000, ChEBI 32892, Номер ООН 1920, ChemSpider 7849.
10	грецька назва	Декан	$C_{10}H_{22}$ $CH_3-(CH_2)_8-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-29,7°C. Рідинна фаза: -29,7+174,1°C. Газова фаза: >+174,1°C (кипіння).	Рег. номер CAS 124-18-5, PubChem 15600, Рег. номер EINECS 204-686-4, RTECS HD6550000, ChEBI 41808, Номер ООН 2247, ChemSpider 14840.
11	грецька назва	Ундекан	$C_{11}H_{24}$, $CH_3-(CH_2)_9-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-25,6°C. Рідинна фаза: -25,6+195,9°C. Газова фаза: >+195,9°C (кипіння).	Рег. номер CAS 1120-21-4, PubChem 14257, Рег. номер EINECS 214-300-6, RTECS YQ1525000, ChEBI 46342, Номер ООН 2330, ChemSpider 13619.
12	грецька назва	Додекан	$C_{12}H_{26}$, $CH_3-(CH_2)_{10}-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-9,6°C. Рідинна фаза: -9,6+216,3°C. Газова фаза: >+216,3°C (кипіння).	Рег. номер CAS 112-40-3, PubChem 8182, Рег. номер EINECS 203-967-9, RTECS JR2125000, ChEBI 28817, ChemSpider 7890.
13	грецька назва	Тридекан	$C_{13}H_{28}$, $CH_3-(CH_2)_{11}-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <-5,4°C. Рідинна фаза: -5,4+235,5°C. Газова фаза: >+235,5°C (кипіння).	Рег. номер CAS 629-50-5, PubChe 12388, Рег. номер EINECS 211-093-4, RTECS YD3025000, ChEBI 35998, ChemSpider 11882.
14	грецька назва	Тетрадекан	$C_{14}H_{30}$, $CH_3-(CH_2)_{12}-CH_3$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза: <+5,9°C. Рідинна фаза: +5,9+253,6°C. Газова фаза: >+253,6°C. (кипіння).	Рег. номер CAS 629-59-4, PubChem 12389, Рег. номер EINECS 211-096-0, ChEBI 41253.
15	грецька назва	Пентадекан	$C_{15}H_{32}$, $CH_3-(CH_2)_{13}-$	Рідинні (основа нафти). Тверда фаза:	Рег. номер CAS 629-62-9, PubChem 12391,

	Приклади гомологіч. рядів:	Назва гомологічного ряду: алкани (метан). видобуваються, або отримуються в FT реакторах.	Молекулярна формула (брутто-формула) C_nH_{2n+2}	Стан представників алканів (парафінів)	Класифікація
	назва		CH_3	<+9,9°C. Рідинна фаза: +9,9+270,6°C. Газова фаза: >+270,6°C. (кипіння).	Рег. номер EINECS 211-098-1, ChEBI 28897, ChemSpider 11885.
16	грецька назва	Гексадекан (цетан)	$C_{16}H_{34}^{69}$, $CH_3-(CH_2)_{14}-$ CH_3	Тверді. Тверда фаза: <+18,2°C. Рідинна фаза: +18,2 + 286,8 °C. Газова фаза: >+286,8 °C. (кипіння).	Рег. номер CAS 544-76-3, PubChem 11006, Рег. номер EINECS 208-878-9, Рег. номер EC 208-878-9, ChEBI 45296 ChemSpider 10540.

⁶⁹ Цетанове число, що характеризує займистість дизельних палив, чисельно дорівнює об'ємній частці цетану ($C_{16}H_{34}$, гексадекан), цетанове число якого приймається за 100, у суміші із α -метилнафталіном (ц.ч. = 0).

У процесі крекінгу з цього алкану (парафіну) при температурі +700 Цельсія з гексадекану утворюються октан та октен: $C_{16}H_{34} \rightarrow C_8H_{18} + C_8H_{16}$.

Додаток 2. Нормативно-правові акти з питань надання адміністративної послуги:

Постанова НКРЕКП від 07.07.2016 року № 1234 "Про затвердження форм звітності НКРЕКП щодо здійснення моніторингу на ринку природного газу та інструкцій щодо їх заповнення".

Постанова НКРЕ від 04.10.2012 № 1258 "Про затвердження форм звітності НКРЕ у нафтогазовому комплексі та інструкцій щодо їх заповнення".

Постанова НКРЕКП від 21.04.2017 № 536 "Про внесення змін до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 04 жовтня 2012 року № 1258".

Постанова НКРЕКП від 17.03.2016 № 334 "Про затвердження Змін до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 04 жовтня 2012 року № 1258".

Інструкція щодо заповнення форми звітності № 3 – НКРЕКП-газ-моніторинг (місячна).